

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Feladó szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

Egész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre
7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér. (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Néma többség.

Budapest, augusztus 26.

(v.) Szabadelvpárt — szabadelvűség nélkül, kormánypárt — kormány nélkül, párt — program nélkül: ez a csinos állapot a többség mai állapota. A hadügyi politika nagy kérdéseiről, melyek a jelenlegi bonyodalmak előidézői s még súlyosabb válságok csiráinak hordozói, e minden egyebet domináló jelentőségű kérdésekről mindenkinek megvan már a kész, megformált véleménye: megvan a király véleménye, megvan katonánaké, megvan Ausztriáé, megvan a magyar ellenzéki, megvan a magyar közvéleményé, sőt megvan a vidéki szabadelvpártoké is, — egyedül az országgyűlési többségé nincsen meg. Ez a többség a méla tünődés stádiumában van a Khuen-kabinet lemondása óta. És pontosan megszabható már előre a pillanat, mikor e meddő elmélkedésnek vége szakad. Ez a pillanat: az új kormány megszületésének pillanata. Abban a szent minutumban a többségnek ismét lesz véleménye. És fogadni mernék, hogy e véleménye nem lesz nagyon eltérő az új kormány véleményétől.

Akadnak a többség klubjában naiv lelkűk, akiknek ez az állapot sehogy sincs inyókra. Lármáznak is, hogy ilyenformán megőrülök a közvéleményben a szabadelvpárt tekintélye; hogy maholnap az ember már a választói közé sem mehet, mert a publikum megfoghatatlannak és siralmasnak tartja a párt e viselkedését; hogy a koronának is érdekében állna, ha hivatalos és megbízható tudomást szerezhetne arról, mi a nemzeti reformoknak az a legkisebb mértéke, amelyen alul már a kormánypárt sem volna kielégíthető. Ilyesféle pattogásoktól visszhangzik egy idő óta a kormánypárt klubterme. De a pat-

together szemközt helyezkednek az óvatosak, a higgadtak, az okosak. És csitítgatják bölcs okfejtéssel a zugolódók táborát. Hogy minek a többségnek a vélemény mindaddig, míg kormány nincsen. Hogy így látatlanba bajos eltalálni azt a határt, ameddig a király el fog mehetni. S hogy tulmenven esetleg ezen a határon, a többség abba a kegyetlen dilemmába kerülhet, hogy vagy elfogad kevesebbet, mint amennyit kíván, vagy pedig kénytelen az új kormány nyúl szemben az ellenzékre átmenni. Tovább aztán a kapacitálók már nem is kapacitálnak, Mert ezen a ponton elnémul minden ellenvetés. Ellenzékbe menni? Isten ments, — ezzel a kegyetlen gondolatnál szemben még a leghevesebben patogók is kapitulálnak. Ellenzékbe menni? Soha! Ha a vélemény ilyen veszedelmes jószág, akkor az ördög se kér belőle. Mert első és legfőbb törvény az, hogy a többségnek a kormány mögött a helye. Minden kormány mögött. A nemrég elhunyt Fluger Károly — az isten nyugosztalja — a Bánffy-kabinet halódása közben a körülötte izgatottan sürgölődő mamelukoknak, akik csodálkoztak az ő egykedvűségén, azt felelte: „Mit akartok? Eine kormány wird immer sein!“ Ez a derék férfiú volt a többség legnyiltabb és legokosabb embere. Kormány volt és kormány lesz. Amikor volt kormány, volt pártvélemény is. Mire megint lesz kormány, pártvélemény is lesz megint. Mostanság nincs kormány, hát honnan szedjen magának véleményt a többség s ha szedne mégis valahonnan, hát mit csinálna vele? És ezt nevezik ők parlamentárizmusnak: ezt az eunuch-viselkedést, ezt a hátgerinctelen csuszást-mászást, ezt a mindenre és mindenki számára kaphatósságot. Ahol csakugyan van parlamentárizmus, ott a többség hangos és világos szóval megmondja, mi a politikája, s

amely kormány ezt az ő politikáját követi, azt s egyedül azt támogatja bizalmával. Nálunk ellenben nem a többségnek van kormánya, hanem a változó kormányoknak s a változó kormányok változó politikájának megvan mindig a változatlan többsége. Utalatosan nevetséges torzképe ez a népképviselői kormányformának.

És ez az, ami lefelé viszi, ami egyensúlytól megfosztja, ami a politikai zűllés örvényébe dobjá a nemzet közéletét. Ha csakugyan támad éles konfliktus korona és nemzet között s ha e meghasonlás csakugyan forradalmi természetű mozgalmakat fog kiváltani, e végzetes bajnak a parlamenti többség e silány elvtelensége lesz az egyedüli okozója. Nemcsak azért, mert ha a többségnek nincs akarata, akkor a korona közvetlenül kerül szembe az ellenzékkel s esetleg a nemzettel is, holott ha a korona kénytelen olyan alkotmányos tanácsadókat választani, akik a világosan kifejezett többségi akarathoz alkalmaznak kormányprogramjukat, akkor a parlamenti tusák a pártok tusái s a korona bennük extra ictum marad. Hanem azért is, mert épp az adott esetben a többség elvtelensége mérgesíti el a helyzetet s élesíti ki a már amugy is túléles ellentéteket. A király ime távozni készül körünkől, csak három hét múlva tér vissza s addig a kormányválság dolga függőben marad. Aki ezt tanácsolta ő felségének, átkozottul rossz tanácsot adott neki. Mert egészen bizonyos, hogy ez a halasztás nem fogja kiéheztetni az ellenzékét, sőt az országos izgalom fokozása révén növelni fogja a nemzeti mozgalom terjedelmét és hőfokát s ennél fogva drágítja a békét és nehezíti a kibontakozást. De a királytól rossz néven venni a halogatást csakugyan nem lehet. Mert a király időközben tájékozódni kíván Bécs-

TÁRCA

Kiégett...

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Feszl Géza.

Míntha ősi felhők vándoroltak volna a nyári égen, bágyadtan, gyéren tört keresztül a hold fénye és észrevétlenül szűrődött egyvüvé az utcai lámpák világával. Hidegen süvöltött a korai szél és időnek előtte hullatták lombjaitak a körüti fák.

Száraz, elszárgult levelek zizogtak az aszfalton — és kiégett gondolatok rajzottak körülöm.

Kiégett gondolatok? ... Igen. Olyanok, melyek eredeti fényüket már elvesztették. Megvénültek. Öregokk lettek. Melyeknek csak multjuk van még, de jövőjük nincs. Ilyen gondolat például az *életkedv*, mikor az életkedv ingere már meghalt. Ilyen a vesztéses emléke, mikor az már épp csak emlék, de alig hogy... fájdalom. Tragikum, amely leolvadt mélabura; mélabus dal, melynek a dallama kiveszett... Ilyen a *telkesedés*, mikor az már nem kialakuló és lobogva érvényesülő perfolymat a szívben, hanem csak gondolat az agyban. Hagomány csupán, pszichopathológia tanulmánytárgya, viviszkeció — önmagunkon.

De talán még inkább ráillik ez a jelző arra a lélekállapotra, mely akkor következik be (ugy az alacsony, mint a magasabb sorsu embereké), midőn a merészebb ábrándok megszűnnek, midőn a nagyból tömegekre számító egyéni aspirációk elhervadnak, midőn az emberi hiúság — ez a hatalmas mozgató erő — nem nagyszabásu sikerreklről álmodozik többé, vagy legalább nem erre

fordítja a törekvés iránytűjét, csupán valamelyes szomszédási viszonyból meríti az illúziót, az önámítást, az impulzust.

Beköszöntött az éj. Ott lebegett előttem az éjszaka nagyvárosi pillangója. Hatóságilag igazolt képviselője a polgári foglalkozású minősített szerelemnek.

Beléltáram a kiégett lelkébe...
— És te nem untad még meg ezt az életmódot?

— Dehogyan nem, utálom.
— Mért nem törekszel hát becsületes foglalkozás után?
— Azt is utálom.
— Nem is vágyódsz többé tisztességes élet után?
— Nem én, ma már nekem egészen mindegy, hogy mit gondolnak rólam az emberek; tiz év óta vagyok — szabad...
— Mondd csak, ha most úgy váratlanul egy esomó pénzhez jutnál, ugyan mit csinálnál vele?

— Ha pénzhez jutnék — és egyszerre megvillant a kiégett lelkü lány szemében a gondolat által előlegezett örömeke felgyújtott lángja — ruhát, kalapot, napernyőt vásárolnék rajta, mindből a legszebbet, a legdivatosabbat, a legdrágábbat, ami csak van.

— Látod! Mégsem közömbös előttem, hogy mit gondolnak rólad az emberek, hiszen a szép ruhában tetszeni akarsz.

— Ó nem. nem az emberek kedvéért óhajtom az új, drága és szép ruhát, hanem azért, hogy az a másik lány, aki mellettem lakik, az a gyalázatos képződből teremtés megpukkadjon az irigységtől mérgezőben...

No lám. Kiégett a lelkéből minden kapcsolatot, mely az egyest az összességhez fűzi, de meg-

maradt benne a szomszédási viszony érzéke. Tisztesség, jó hírnév, közbecsülés tulhaladott óhajtasok ó rá nézve, de megmaradt a rivalizálás vágya, él még a versenyzés ingere egy olyannal szemben, aki éppén úgy nyomorult párdája a társadalomnak, mint ő maga. A hiúság gazdag álmodozásából ki van kapcsolva minden, ami magasabb régiókba vonz, csupán a mindennapos szomszédási viszonyból meríti erejét az utolsó ambíció.

Gazdag, lobbanékony és goromba ember volt a gazda, türelmes szolgaleány a kocsis.

A szidásból naponta kijárt a kocsinak, néha még az ütlegből is. A kocsisember alázatos természete mindannyiszor némán tűrte a méltatlan bánásmódot, sőt annál lelkiismeretesebb gondossággal végezte a teendőit. Csak mikor tulnagyt csattant a gazda tenyere a kocsis ábrázatán, akkor mondott ennyit:

— Ejnye nagyszabásos uram, ezt én nem vállalom...

Egyszer azonban mégis törvény elé került a leány, még pedig súlyos testi sértés miatt.

Megesett ugyanis, hogy egy alkalommal elfogyott a leánytúrn tudó képessége, és belevágta a bieskáját egy — másik kocsis gyomrába.

— Hát azért miért késelet meg ezt az embert? — kérdi a vádlottat a bíró.

— Megkövetem alásan, tekintetes bíró ur: megsértett!

— Mivel sértett meg?

— Azt mondta, instálom alásan, hogy az én lovam nem is lo, hanem sintérnek való gobe.

— Egyebet nem mondott?

— Elég ez!!!

A gazdának durva és megalázó bánásmódját el tudta viselni alázatos szerénységgel, de egy másik kocsinak csipős megjegyzése kihozta sod-

ben, mennyit *adhat* katonái téren a magyar nemzetnek. Amde kérdezné-e vajjon Pitreichot, Becket és Koerbert, hogy mennyit *adhat* nekünk, ha a többség állást foglalt s kimondta volna, hogy ennyi vagy amennyi az, *amint kevesebbet el nem fogadunk?* Akkor tisztá lett volna a helyzet s a nemzeti engedmények minimumát mi szabtuk volna meg magunknak. Így pedig az osztrákok szabják meg nekünk. Amiből persze megint felfordulás lesz, az új felfordulásból új válság, az új válságból új ellentét a koronával s új bomlás Ausztriával szemben. Az egészről pedig új zuhanás a katasztrófa örvénye felé. De azért az okosak s a higgadtak a kormánypartban csak egyre hirdetik, hogy véleményt alkolni veszedelmes dolog, s a pattogók egyre halkabban pattognak és végül beadják a derekukat. Ez a néma párt nagy szegénye sajátmagának, nagy baja a nemzetnek, de senkinek sem nagyobb kárhozata, mint a koronának.

A válság.

Budapest, augusztus 26.

A királyi kihallgatások után vagyunk. A király ma még meglallgatta Darányi Ignácot. Megbízást neki egyelőre nem adott. A válság tehát elintézve nincs. S a király most elutazik. Hogy mikor dönt? — senki sem tudja. A *Pester Lloyd* azt hiszi, hogy hamarabb, semmint gondolnók. Lehet. De már olyan nagyon gyors döntés az semmiképpen sem lesz.

Az ellenzék körében ma így illusztrálták a helyzetet:

— A *Simplificissimus* hozott valamikor egy rajtot. A tipikus *Durchlaucht* fáradtan és kimerülten várja feleségének elsőbőjében a jelentést, hogy mit hozott neki a gólya: fut vagy leányt? Aztán kijön a *Gólya néni* és lesütött szemekkel csak annyit mond: *Durchlaucht werden sich noch einmal bemühen müssen!* Nekünk úgy rémlik, hogy a politikai Gólya néni csak ilyenformát jelenthet a kihallgatások első sorozata után. Újabb kísérletre lesz szükség.

Egyébként ugyanazon a napon, mikor a király befejezte a kihallgatásokat, a parlamenti vizsgáló-bizottság többsége és kisebbsége is elkészült jelentéseivel. Tehát a válságot közvetlenül előidézett botrány is nyugvópontoz jutott. A jelentések készen vannak s nincs egyéb bajuk, csak hogy nincs parlament, amelynek be lehetne terjeszteni, s nincs publikum, amelyet már érde-

rából a szolgálóként. — Mert nem a gazda volt az ő rangbeli szomszédja, hanem a másik kocsis.

Részeg ember, foglalkozására nézve koldus, botorkált ki a csapszékéből. A düledezőt egyik kollégája támogatta.

— Mért nem itadd ki a borodat, pajtás? — kérdi emez.

— Mert nem kell.

— Nem-e? Eddig mindig kellett, mostantól meg már nem kell?

— Kell ezután is, iszom én holnap is, holnapután is, de ma nem.

— Szamárság! Akkor kell inni, mikor van mit. Gyere vissza és igyunk. Tudod, a szegény embernek úgy sincs se becület, se joga, se öröme, csak akkor, ha részeg. Gyere vissza pajtás a koesmába, a sánta Lucifer fizet.

— Hiszen épp azért nem megyek.

— Ezért? Talán megsértett?

— Persze! Nagyon is megsértett! Nem hallottad, mit mondtok?

— Nem én.

— Azt mondta, — most, mikor az utolsó két litert rendelte, — hogy én egy se voltam még a magam emberségéből részeg.

— Hát aztán, ha ezt mondta, mi van ebben?

— Hát az van benne, hogy szemtelenség tőle, nekem illyent mondani. Az van benne, hogy én ilyen sértegetést nem tűrök el a sánta Luciferől. Azért, mert neki jobb helye van és esztendőnk óta a templomajánál koldul, azért ne legyen annyira rátartós. Ne bizony...

Az iparszerűleg üzött koldulás és a notórius részegkedés, ez nem támadta meg a neheztelő borizák önértését, de az, hogy egyik koldustársa az ő rovására hívalkodott a saját fizetőképességével, ez megsértette.

kelne. Most, amikor az új kormány megszületését várjuk, már nem igen érint bennünket, hogy milyen incidens volt közvetlen előidézője az előző kormány kimúlásának.

(A mai kihallgatások.)

A király ma délelőtt tizenegy órakor fogadta Darányi Ignác földmívelési minisztert, aki körülbelül egy óra hosszat időzött a felségénél. A kihallgatás után Darányi Ignác meglátogatta Khuen-Héderváry Károly miniszterelnököt.

Döntés ma sem történt. Mondják, hogy ez a döntés elmarad addig, míg a király a hadgyakorlatokról visszajön, vagy legjobb esetben is csak a hadgyakorlatok idején fog bekövetkezni. Hogy a király előbb az osztrák kormány s a katonai körök véleményét fogja meghallgatni, azt a *Magyar Nemzet* ma a következőkben jelzi:

Elképzelhető-e, hogy a korona első halmásra rögtön ítéletet formáljon magának a különböző feltevések jelentősége és következményei dolgában? Bizonyára nem! S így természetes, hogy az elhatározás és döntés momentumma nem állhat be addig, míg az összes meghallgatott véleményekből lelkiismeretes és beható egybevetés után ki nem kristályosodik egyrészt az, ami a döntés elvi irányát megadhatja, másrészt pedig, ami a gyakorlati kivethetőség szempontjából leginkább összhangzásba hozható a korona óhajával és felfogásával. S ha ez egybevetés, mérlegelés és tisztázás folyamatában *szakszerű kérdések tüzetes megvilágítása* válik szükségessé, éppoly természetes, hogy a korona e részben az *illetékes tényszerűtől fogja magának megszerezni a kellő információkat* mielőtt megfontolt és bölcs elhatározás érlelődik meg lelkében.

A mai délután folyamán különben Budapestre érkezett gróf *Goluchowski* Agenor külügyminiszter is. Kísérletben jött báró *Ambrózy* követési titkár.

A király ma délután már kihallgatáson fogadta a külügyminisztert.

(A szabadelvű pártkörben.)

A szabadelvű pártkörben ma is arról vitáztak, összehívják-e a pártot értekezletre vagy sem. Az összehívás mellett főképp *Sándor Pál* kardoskodott, aki levelet is intézett a pártelnökhöz, báró *Podmaniczky* Frigyeshez, hogy indítványozza ott a pártértekezlet összehívását. Az indítvány megokolása hivatkozik arra, hogy a fennforgó katonai kérdésekben való állásfoglalás kötelessége a szabadelvűpártnak, úgy a koronával, mint a választókkal és önmagával szemben.

(A végtelen krízis.)

A félhivatalosok éjszakai buzgósa, amelylyel csak úgy ontják a tagadást, cáfolást és a negatívumokat, holott a tények és igazságok felsorolásában oly feltűnően fukarok, azt a hatást

Fantasztiкусat álmodtam.

Egyszerre két primadonna jelent meg előttem a képzeltőds birodalmában. Két olyan primadonna, akik évek óta élethalálarcot vinnak az elsőségért.

Az egyik itthon maradt, míg a másik átvitorlázta az újvilágra, ahol a babér is, a dollár is bujjában terem. A vállalkozás minden reménytelen felé sikerült. Lázban égett az új világrész és babérfüldök fakadtak a tüneményes művésznő diadalutjának nyomában. És azért a primadonna mégis nagyon, de nagyon boldogtalannak érezte magát.

Talán a honvágy gyötörte?

Ó nem, karántsem. Egy elemi csapás tette tönkre legragyogóbb reményességét, szívének kimagasló, uralkodó óhaját.

Olyan vihar dühöngött ugyanis az Atlanti-óceánon, amilyen éppen csak az álmok szabadalmazott világában lehetséges. — Évekig tartó, minden kábelt rongyokká tépdelő, minden hajóközlekedést kizáró, őrvjörgő, vad, tengeri vihar.

Amerika Falb Rudolfjai egybehangzóan megállapították, hogy az elemeknek ez a csodás forradalma el fog tartani évtizedekig és e hosszú időn át mind a négy világrészről teljesen el lesz zárva az ötdik. Így tehát a primadonna, aki az újvilágot művészetével meghódította és olyan diadalt aratott, mely az idők történetében páratlanul áll, kénytelen volt beletörödni abba a borzasztó gondolatba, hogy minderről a ő európai vetélytársnője nem fog tudni semmit.

— Mit ér akkor — így sóhajtozott magában — művészetemnek minden győzedelme, ha ő, — már mint a régi, gyűlölt vetélytársnő — nem hall felőle egy szó sem?

Bizonyára meg is öszült volna a szerencsétlen művésznő, ha hevenyében meg nem szakad — a fantasztiкусus álom.

teszi ránk, hogy ezt a válságot végtelenné kell majd elkeresztelni.

Legenyhőbb a halasztás bejelentésében a *Budapesti Tudósító* újjali kiadása, amely a mai minisztertanács híréhez a következő megjegyzést fűzi:

Ma délután öt órakor minisztertanács volt, amelyen a kabinet valamennyi tagja résztvett. A jegyzői tisztelet dr. Romy Béla miniszteri tanácsos látta el. Azokkal a híresztelésekkel szemben, amelyek arról szólnak, mintha már kijelöltetett volna új miniszterelnök, a félhivatalos *Bud. Tud.* felhatalmazás alapján kijelenti, hogy eddig még senki sem kapott megbízást új kabinet alakítására.

Ehhez a cáfolathoz viszont — bár a megbízatás megtörténtét senki se állította — a minisztertanács dolgában mi fűzünk egy megjegyzést. Azt ugyanis, hogy a *Khuen-Héderváry*-kormány megéri, hogy lemondottan több szerdájára lesz minisztertanácsokra, mint volt aktív állapotában.

De tüzetesebben folytatja a cáfolást a *Magyar Távirati Iroda*, a következőket jelentvén:

Azok a híresztelések, hogy ő felsége Darányi Ignác földmívelésügyi minisztert megbízta a kabinetalakítással, *valótlanok és nem felelnek meg a tényeknek.*

Tehát valótlannak és ezenfelül nem is felelnek meg a tényeknek. Elhiszszük tehát, hogy Darányi földmívelési miniszter nem kapott megbízatást kabinetalakításra, de konstatáljuk, hogy sehol arról, hogy ez a megbízatás már megtörtént volna, egyetlen betűt nem olvastunk, ez a tulbuzgó cáfolat tehát olyasvalami, mintha a cáfolatokkal ez idő szerint még rendelkező miniszterelnök ur nagyon erősítené, hogy még csak ő van és nem kell hiúni semmi látszatnak: csak ő.

Na, aztán egyszerűen grandiózus a vén bécsi *Politische Correspondenz*, amelynek Budapestről írják ezeket:

Ő felsége e hó 28-án hagyja el a magyar fővárost, hogy Bécsbe utazzék. A magyarországi hadgyakorlatok után ő felsége a nékál, hogy a galíciai hadgyakorlatok részvenne, visszatér Budapestre, hova megérkezése e szerint körülbelül szeptember 11-ike felé várható. Előreláthatólag a válság majd akkor nyer megoldást. Általában remélik, hogy addig az ellenzéknel, tekintettel a korona nyílt állásfoglalására, a jobb belátás győzedelmeskedni fog.

E kitűnően officiózus közlemény a felsőget az ellenzék felé fordítja, amire csak nagy hangulatban ragadtathatta magát a félhivatalos, mert a felséges ur az érintkezést az ellenzékkel senmi

Kiderült a nyári égbolt és én elmerengtem a csillagfény színeinek és erejének változatán.

Vajjon vannak-e kiégett csillagok?

Kihalt világok bizonyára vannak, de kiégett csillagok nem! A két boltzatnak megannyi fénypontja egy-egy reflektor csupán. Megannyi reflektor közös fényforrásból merít. Egyik sem sugározza ki önmagából a világosságának derengő vonalait. Amíg tehát a fényforrás nem szünteti be az állandó és örökös sugárkölesönöket, addig a reflektorok fényűzése, csillogása okvetlenül tart. Amde a reflektorok fényvitető felületei mégis csak különböznek egymástól. Az egyik, anyagának vegytani alkotánál, fizikai konstrukciójánál fogva nagyrészt abszorbeálja a sugarakat, míg a másik alig emészt föl valamit a fényből s az egész felőle özönlő sugárkétvéit majdnem hiánytalanul vetíti tovább.

És mi a központi fényforrása az emberi léleknek? Mi az, ami az emberi lelket fénynyel, ragyogással, melegséggel táplálja?

Nem más, nem lehet más, mint a — hiuság! A fényforrás közös, de az emberi lelkek fényvitető felületei mégis csak különböznek egymástól. — Az egyik anyagának vegytani alkotánál, fizikai konstrukciójánál fogva nagyrészt abszorbeálja a sugarakat, míg a másik alig emészt föl valamit a fényből s az egész felőle özönlő sugárkétvéit majdnem hiánytalanul vetíti tovább.

... És habár az egyéni törekvések inspirátora egyazon forrás, egyazon közös mozgató erő, azért a végeredmények, az emberi lelkek pályafutásai erőfeszítés fokozatában és változatban térnek el egymástól. Az egyik kincseket gyűjt magának, hogy igrigység kelve ragyogjon. A másik hazát nyit az üldözött gondolatok számára. A harmadik kenyeret nyújt az éhezőknek és sebeket gyógyít — titokban. A negyedik vérfürdőket kejeleg a világtörténet piacán nyilvánosan és úgy van meggyőződve, hogy éppen ez — és csakis ez: a csillagsugár, — a glória.

mód nem óhajtott. Olyan jobb belátást persze, amely az ellenzékét eltérítendő hazafias magatartásától, a *Pol. Corr.* is hasztalan remél, ámbar remények dolgában nem közönséges. Persze a válság megoldásáról szó sincs: legjobb esetben szeptember 11-ikén fognak hozzáfogni, amikor a király újra Budapestre jön. Még a félhivatalost egyetlen megjegyzéssel kell kisérnünk. Beszél a felségés ur nyílt állásfoglalásáról. Mi ez? Tudunkkal a kihallgatásra rendelt urak valamennyien új szabadalmu lakattal zárkóztak el éppen a felség állásfoglalása dolgában, amelyről értesülése senkinek sincs. Hahát a korona nyílt állásfoglalásával szemközt remélik az ellenzék részéről a jobb fordulatot, lehet, hogy tervezik az állásfoglalás nyílt ismertetését, mielőtt a rossz ellenzéki gyerekek javulását joggal várhatják. Azt tartjuk, ennek az egész közlésnek nincs értelme, de ha egyáltalán van, csak ez az egy lehet.

(Mit mondott Bánffy?)

A *Magyar Szó*, állítólag jól értesült forrásból, a következőket írja báró Bánffy Dezső kihallgatásáról: A király elismerte, hogy ötödéve, amikor óva intette a nemzeti pártiaktól, Bánffynak igaza volt: a fuzió következtében csakugyan szinte gyógyíthatatlan helyzet állott elő. A jövőre nézve Bánffy annak szükségét hangoztatta, hogy a szabadelpárt kell, hogy visszanyerje szabadelvül jellegét. Amennyiben ez nem következnék be, tudomására hozta az uralkodónak, hogy ő a trón és a nemzet érdekében, melynek szüksége van a liberalizmusra, nyíltan az ellenzékre megy s onnan fogja azt követelni a kormányzattól.

(A legénység visszatartása.)

Egy félhivatalos jelentés tudatja a közös hadügyminisztérium rendelkezését, hogy a harmadik évet szolgáló legénységet, amelyet szokás szerint a nagy hadgyakorlatok után december 31-éig tartósan szabadságinál szoktak, a tényleges szolgálaltban tartásáig vissza. Ez az intézkedés, mondja a félhivatalos jelentés, teljes összhangzásban van a véderőtörvénnyel s a hadsereg összes csapataira vonatkozik, a bosznia-hercegovinai csapatok kivételével. A hadügyi kormányzat intézkedése ideiglenesnek tekintendő. Hogy a hadügyi kormányzat véglegesen mit fog határozni, az ő felségének Bécsbe való visszatértétől és a magyarországi viszonyok alakulásától függ.

Hát mi erre vonatkozólag egyet már tudunk: azt, hogy ellenzéki képviselők most már haladéktalanul követelni fogják a képviselőház összehívását. Már a legközelebbi napokban átadják az elnöknek a rendkívüli ülés összehívására vonatkozó ívet.

A közös hadügyminiszter rendeletére vonatkozólag Bécsből a következőket jelentik:

A reggeli lapok ama híre, hogy a hadvezetés a hadtestparancsnokságokhoz oly értelmű rendeletet intézett, hogy az 1900-ik évben besorozott katonákat, kiket az eddigi szokásnak megfelelőleg mindig szeptemberben küldtek haza, egyelőre továbbra is tartásuk szolgálatban, egy illetékes katonai személyiség kijelentette, hogy ez a parancs tulajdonképpen csak preventív intézkedés és az a célja, hogy az alárendelt katonai parancsnokságok erre vonatkozó kérdéseit megelőzzék. Eddig az volt a szokás, hogy az egyes parancsnokságokhoz utasításokat intéztek, tudatva velük, hogy mikor kell a szabadságolásnak megtörténnie; minthogy ez azonban most a szükséges ujonc-állomány hiánya miatt nem lehetséges, a hadügyi kormányzat, hogy az említett kérdéseket feleslegessé tegye, kiadta a parancsnokságoknak az említett rendeletet. A legénységet azonban e rendelet jogában nem rövidíti meg, mert a véderőtörvény a szolgálati idő tartamát a harmadik szolgálati év december 31-ig állapítja meg és hogyha a szabadságolás eddig már szeptemberben megtörtént, ennek az oka csak takarékság volt. A lovasságnál különben a szabadságolásokat már eddig is csak a legtrikább esetben eszközölték október közepe előtt; a szóbanlevő rendelet azokat az önkénteseket, kik az idén szolgálnak, nem érinti.

Ez ügyben a félhivatalos *Fremdenblatt* a következőket jelenti:

A *Graser Tagespost* azt írta, hogy a birodalmi (?) hadügyminisztérium elrendelte, hogy a harmadik évet szolgáló legénységet a tényleges szolgálatban visszatartsák. Mint értesülünk, ez a rendelkezés megfelel a tényeknek. A birodalmi (?) hadügyminisztérium e rendelkezése az egyes hadkerületekben folyó nagygyakorlatok közelgő befejezésére és a magyarországi még tisztázatlan helyzetre való tekintettel volt szükséges. Vonatkozik az a hadsereg összes csapataira, a bosznia-hercegovinai csapatok kivételével, amelyek egy külön ideiglenes véderőtörvény elbánása alá esnek és a parlamenteknél függetlenül egészítették ki. A rendelet érténye a *Reichsrath*ban képviselt királyságokra és országokra a véderőjavaslat 2. §-ából következik, amely szerint az Ausztriában március és április hónapokban besorozott behívása csak akkor történhetik meg, ha hasonló rendelkezés Magyarországon is életbelép.

A közös adügyminisztériumot e rendeletre közvetlenül egyrészt az indította, hogy a Magyarországon való ujoncozás kezdetének határideje, augusztus 24-ike lejárt, a nélkül, hogy az ujonclétszám megajánlatot volna és másrészt a gyakorlatok közelgő befejezése, különben a parancsnokságok kérdéseket intéztek volna a hadvezetéshez a három évi szolgálat kezelésére nézve, melynek aztán minden egyes kérdésre külön kellett volna válaszolni. A hadügyminisztérium egyébként a végső pereig várt e rendelettel, ami kiteszik abból a körülményből, hogy például a 15. hadtest csapatai már augusztus 29-ikén, a bécsi hadtest szeptember 2-ikén (a lovasság már augusztus 30-ikán) befejezik gyakorlatait. Utánuk következnek szeptember 3-ikán az 1, 3. és 11. hadtest egyes csapatai, a 10. és 14. hadtest valamint a zárai katonai parancsnokság csapatai 7-ikén a 7, 12 és 15. hadtest, szeptember 10-ikén a 4, 6, és 13. hadtest, szeptember 14-ikén a 8. hadtest és szeptember 15-ikén a 9. hadtest, végre szeptember 16-ikén a 10. és 11. hadtest lovassága.

A birodalmi hadügyminisztérium rendelkezése természetesen teljes összhangban van a véderőtörvénnyel, ez ugyanis a 7. pont 8. §-ában így intézkedik.

A szolgálati idő végződik a besorozás napjára való tekintet nélkül azon év december havának 31-ikén, amelyben az illető szolgálati kötelezettsége lejárt.

Ez a rendelkezés természetesen az egyéves önkéntesekre is áll, akiket különben a letendő vizsgálatra való tekintettel mindjárt a hadgyakorlatok után úgy sem lehet szabadságinál. Viágos, hogy a hadügyi vezetés, eltekintve a törvényes rendelkezésektől, a szükség parancsának engedett, amidőn a békeleltszámot a teljes nagyságában megtartotta. Rendes viszonyok közt ugyanis a hadgyakorlatok befejezésétől október elsőjéig körülbelül egy negyeddel kisebb szokott lenni a legénység létszáma, mint rendszeren, de tekintettel arra, hogy október elsőjén a kiegészítés biztosítva van, ez a körülmény nem esik súlyosan a latba. Most azért állnak másképp a dolgok, mert *éppenséggel nem lehet tudni*, mikor törénhetik meg a sorozás; minthogy szinte ki van zárva, hogy a magyar és horvát (?) ujoncok október elsőjén bevonuljanak, ettől a naptól, mint a katonai év kezdetétől fogva azonban a teljes létszáma van szükség, okvetlenül be kellett volna hívni a szabadságotlaltak és így a visszatartás a háromévesek érdekében is van; az osztrák ezredkezhez tartozó legénységet ez az intézkedés annál súlyosabban érinti, mert a *mi Reichsrathunk a véderőjavaslatot elfogadta*. A hiba azonban nem a hadügyi vezetésben, hanem a magyarországi bonyolult helyzetben van. A hadügyi vezetés intézkedése mindenesetre ideiglenesnek tekintendő, a végleges döntés ő felségé Bécsbe való visszatérésétől és a magyarországi viszonyok alakulásától függ.

(A vizsgáló-bizottság utolsó ülése.)

Az ismert vesztegetési ügyben kiküldött parlamenti vizsgáló-bizottság ma tartotta tizenkettedik és utolsó ülését. Elhatározta elsősorban, hogy a gyorsíróknak 2180, a Ház tisztviselőinek 1070, a szolgaszemélyzetnek 486, összesen 3786 korona külön díjazást szavaz meg, majd tárgyalás alá vette a *Szivák* Imre által szerkesztett jelentést s azt az ellenvéleményt, melyet *Polónyi Géza*, *Beothy Ákos*, *Rátkay László* és *Tóth János* írtak alá.

A *Szivák*-féle jelentést napokkal ezelőtt már részletesen ismertettük. *Polónyi* különvéleménye a tőle megszokott politikai éleslátással és meggyőző

jogi érvekkel öleli föl a tárgyalás egész anyagát, amelynek minden részletét a distinkciók éles világításába helyezi. Kettős érdeműll kell betudnunk a hatalmas irat megszerkesztésénél, hogy elfogulatlanul, politikai pártállását teljesen figyelmen kívül hagyva, világítja meg az ügyet és a tények megdöntenél eréjéből vezeti le következtetéseit.

Polónyi különvéleményéből adjuk a következő érdekesebb részeket:

A különvélemény.

A képviselőház július 29-én hozott határozata szerint vizsgáló-bizottságot küldött ki. Erről a határozatról gróf Khuen-Héderváry Károly tudomással bírt. Már 29-én tudomást szerzett róla gróf Szápáry László, Rudnay Béla főkapitány és az úlesen jelen volt minden képviselő. Július 30-án reggel köztudomásra hozta a határozatot az egész fővárosi napi sajtó.

Politikai és erkölcsi alapja a bizottság kiküldetésének az a jogos várakozás volt, hogy mindenki igyekeznél fog az igazság kiderítésére irányozott törekvést a nemzeti beszűlet érdekében istápolni. Július 30-ának délutánján a Nemzeti Kaszinónak helyiségeiben összejöttek gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök és béliügyminiszter, Rudnay Béla a béliügyminiszternek alárendelt főkapitány, gróf Bánffy Miklós és gróf Andrássy Gyula képviselő urak. Rudnay Béla főkapitányt elküldötték gróf Szápáry Lászlónak lakására és magukhoz hívták. Az egybehangzó vallomások tanúsága szerint akkor is a kétségbeesésnek számainas kedélyállapotában levő gróf Szápáry László ott megjelent. Előkerült az a nyilatkozat, melyről Sillély Sándor ur vallomásából azt tudtuk meg, hogy már 29-én a miniszterelnök urnak átadott. Tárgyalás alá vették a nyilatkozat melyet azonban Rudnay Béla vallomása szerint gróf Szápáry László kedélyállapotának okából maga olvasni sem volt képes és helyette felolvassa azt Rudnay Béla főkapitány.

A nyilatkozatnak tartalmán módosítások eszközöltettek. Megállapodás jött létre aziránt, hogy gróf Szápáry László, aki előtte napon írásbeli nyilatkozatnak hátraahagyásával elutazni szándékozott, meg fog jenni a bizottság előtt.

Mánap, július 31-én, ilyen előzmények után gróf Szápáry László a bizottság előtt, még mindig számainas állapotban meg is jelent. Az előző napon megállapított nyilatkozatát felolvasta és mindnyáunknak meglepetésnek kijelentette hogy a nyilatkozatában foglaltakon kívül a hozzá intézett kérdésekre a feleletet megtagadja. Ugyanílyen kiellentést tett a megelőző nap tanácskozáson részvétel gróf Bánffy Miklós képviselő ur is, aki a hozzátüntetett döntő fontosságú kérdésekre a feleletet szintén megtagadta. A gróf Szápáry László által a bizottság előtt felolvasott nyilatkozatnak tartalmáról kétirányban kell külön megemlékeznünk.

Az egyik az hogy ezen nyilatkozat a saját bünének nyílt bevallásán kívül sem a tettestársakra sem a részesekre, sem a részességnek mértéve vonatkozólag egyáltalán semmi vallomást vagy felvilágosítást nem tartalmaz.

A másik az hogy ugyanazon nyilatkozatban, amelyben gróf Szápáry László magát nyíltan vesztegetőnek vallja a beszűletőzóra való hivatkozással erősíti meg, hogy a miniszterelnök urnak ezen lépéséről semmi tudomása nem volt.

A magyar beszűletőz erkölcsi és társadalmi értékét csökkentené, ha egy vesztegető részéről az arra való hivatkozás: jogosságát nem kifogásolnók, vagy halgatagon mellőznők.

Sajnálats teljességnek tartjuk, hogy a nyilatkozatnak ilyen tartalma a magyar miniszterelnöknek jelenlétében és hozzájárulásával lett megállapítva.

Sajnákosunk csak fokozódik, ha a miniszterelnök ur vallomásából arra is bizonyíték kínálkozik, hogy a beszűletőzóra erősített tényközlés nem felel meg a valóságnak.

Gróf Khuen-Héderváry Károly volt miniszterelnök ur ugyanis vallomásában az ez okból hozzá Mandel bizottsági tag ur által külön is intézett kérdésre azt, hogy gróf Szápáry Lászlónak leszerelési tervéről tudomasa volt nemcsak meg nem tagadta, de vallomásainak egyb részében azt, hogy róluk tudomással bírt, kifejezetten beismerte.

Polónyi itt a tanácskozáskor fölvetett napló alapján részletesen igazolja, hogy a miniszterelnök eléggé informálva volt, Szápáry tervéről s hogy ezt a bizottság előtt nem is tagadta. Mindezek alapján a különvélemény *sajnákosztát fejezi ki* a fölött, hogy a volt miniszterelnök hozzáárult egy nyilatkozatnak megállapításához, amelyben a beszűletőzóra való hivatkozással olyan tény szándékoltait bizonyítani, melyről ő már a nyilatkozatnak felolvasásakor tudta, hogy az nem a valóságot tartalmazza.

Elmondván a tényállást, a vizsgálat anyagát és eseményeit, a különvélemény aláírói végül a következőket mondják:

Az ítélet nem tartozik hatáskörünkbe, de annak közmegegyozást keltő meghozatalára az előfeltételek is bányoznak.

Az előterjesztett vizsgálati eredmény alapján azonban nem osatlakozhatunk az időközben hirapi uton közzétett előadói véleménynek azon záró következtetéséhez, hogy a törvényhozás képviselőháznak beszűletőzért felelősen aggódd és méltán háborgó

Nem paraszkdok többé Erényi-féle „Ichtioi-Salicyllal“ egy kísérletet tesz. Szagtalan.

nemzeti közérzetet azzal tereltesék pihénre, hogy ezen ügyekben semmi további tennivaló nincs.

Sa nálunkra helyesnek látszik azon jogászai megokolása, hogy gróf Szápáry Lászlónak és testvértársainak sikertelen vesztegetési előkészületei és dr. Pap Zoltán képviselő ur esetében befejezett, de nyomban le is leplezett meddő vesztegetési kísérlete a büntetőtörvénykönyv idevonatkozó rendelkezéseinek hűzagos volta okából mint büntendő cselekmény külön és önállólag nem üldözhető.

Éppen ezen jogi eredménynek megállapítása teszi kötelességünknek, hogy a jelentésünk kapcsán előterjesztett javaslatunkban elsősorban sürgős feladatnak tekintjük a büntető-törvénykönyvnek megfelelő módosítását.

Amde aziránt nem lehet véleményeltérés, hogy gróf Szápáry László valóságos belső titkos tanácsos, cs. és kir. kamarás és volt fűmei kormányzó, azaz az országos minőségében a főrendiház tagjának, magára a vesztegetésre irányított ténykedés megbeszélésétől volt és messze az ország határán túl közbírányt okozott.

A valóságos belső titkos tanácsosi és cs. kir. kamarási címek és állások nem magyar közjogi méltóságok.

Ezek tehát nem ösztönöznek bennünket további intézkedéseknek javaslatára.

Amde gróf Szápáry László mint magyar tengerparti fűmei kormányzó miniszterelnöki kinevezés alapján a kereskedelmi miniszter urnak is alárendelt, végkielégítéssel és nyugdíjjal járó olyan köztisztviselői állást töltött be, amely fegyelmi hatóság alatt áll.

A lemondásnak elfogadása sem lehet a fegyelmi eljárás megindításának akadály.

Ha csak azon fellelkesnek nem akarunk tápot nyújtani, hogy a lemondásnak sietős elfogadása a fegyelmi vizsgálat megelőzésének ószálatául történt, alkalmat és módot kell nyújtunk arra, hogy ami a büntető törvénykönyv szerint nem üldözhető, legalább azon fegyelmi uton nyervehessen megtorlást, amely törvény által van biztosítva.

Ez a fegyelmi eljárás a hivatalvesztésnek és ezzel kapcsolatban a végkielégítési és nyugdíjnyújtási elvonásoknak büntetését is sújti eszközök közé számítja.

Kizártunk kell tartanunk, hogy a t. képviselőház ilyen példának büntetés, sőt üldözés nélkül való bagyásava hozzájáruljon a köztisztviselői iránt tartozó tiszteletnek és bizalomnak meglazulásához.

A kenyérvetés súvós keserűségeinek elviselése nehéz gondok közé sorolta már sok kisebb hatáskörű köztisztviselőnek csalájt és árvaít.

Mi lehetne az indoka annak, hogy gróf Szápáry László maradjon büntetlenül?

A főrendiházi tagságra vonatkozó észrevételekből vagy javaslatokból, amelyek kivárág a főrendiháznak jogkörébe tartoznak annyival inkább tartózkodnunk kell, mert zárlásuri minőségnek megszüntével ezen alapon maga a főrendiházi tagság is megszűnt.

A vizsgálatnak adatai nyomós bizonyítékokat és jelenségeket derítettek fel azon irányban is, hogy a btkv. 374. §-ába ütköző büntéptartolás és a btkv. 478. §-ába ütköző hivatalos hatalommal visszaélés miatt a büntetőeljárás és ennek eredményéhez képest az ezekben részeseknek látszó köztisztviselőik ellen a fegyelmi eljárás is megindítható.

A számarányában, valamint megalakulásában pártbizottság jellegével megjeendő bizottság helyett a pártatlan és az igazság kiderítéséhez biztosítékokkal rendelkező bíróság után kívánunk módot és alkalmat szorgalmatni a teljes igazságnak kiderítésére, a bünök és büntetéseknél törvényes lakolásra.

A politikai következmények tekintetében ő feltségét apostoli királyunkat és a törvényhozást, elsősorban a t. képviselőházat illeti a büntetés módjaitainak megválasztása.

Van azonban egy bíróság, amelynek ítélete nincs alakításához köve. Egyetlen bizonyítéka az élő lelkiismeret, a neve: közvélemény. Ennek ítéletéhez elől senki sem menekülhet, aki vétett a nemzeti becsület ellen.

Büntetés csak egy, de az sújtó és elrettentő, a neve: közmegegyezés.

Tisztelettel javasoljuk:

méltóztassék a t. képviselőháznak az igazságügyminiszter urat egy oly értelmező törvényjavaslatnak benyújtására utasítani, amelyben a büntető-törvénykönyvnek módosításával a törvényhozásnak tagjai ellen megkísérelt vagy befejezett vesztegetés tettesinek és részesének büntetőjogi következményekkel való üldözése lehetővé tésessék.

Méltóztassék továbbá az igazságügyminiszter urat arra is utasítani, hogy gróf Szápáry László volt fűmei kormányzó, valóságos belső titkos tanácsos, cs. kir. kamarás és társai ellen a btkv. 374. §-ába és 478. §-ába ütköző büntetéseleményeknek jelenségei okából az illetékes kir. ügyész útján a büntető-eljárásnak megindítása iránt haladéktalanul intézkedjék.

Méltóztassék a belügyi és kereskedelmi miniszter urakat arra is utasítani, hogy gróf Szápáry László és Rudnay Béla főkapitány közviseléseik ellen a fegyelmi vizsgálatnak megindítása iránt intézkedjenek és a belügyminiszter ur Rudnay Béla főkapitányának állásától való felügyelése tárgyában a törvény szerinti illetékes fegyelmi hatóság után a határozatnak meghozatalát sürgősen tegye lehetővé.

Míndezek után kérjük a t. képviselőházat: méltóztassék jelentésünket tudomásul venni, előterjesztett javaslatunkat elfogadni, a vizsgálóbizottságot pedig eljárásának befejezése okából további tiszte alól kegyesen felmenteni.

Kelt Budapesten, 1903. évi augusztus hó 26-án.

Mély tisztelettel

Polónyi Géza,
Rátay László,

Béthy Ákos,
Tóth János.

Elnök: Felteszi a kérdést, hogy a bizottság Szivák jelentés-javaslatát fogadja-e el, vagy Polónyi Gézát?

Nagy Ferenc: Szivák tervezetét fogadja el, de a Polónyi Géza által proponált jelentésben foglalt azon indítványt, hogy utasítsák az igazságügyminiszter, hogy terjesszen be egy törvényjavaslatot mely szerint a büntető-törvénykönyvnek a megvesztegetésre vonatkozó határozmányai kiüjtáttassanak, elfogadja. (Felkiáltások: Ez részletkérdés!)

Szivák Imre: Kétségtelen, hogy oly nagyok az ütközöponjtai a két jelentés alapfeltevéseinek és végkonkluzióinak, hogy egy afelett meginduló általános vita, nézetem szerint, legelőször is azt tenné szükségessé, hogy a jelentések tervezete sokszorosítottassék és csak úgy vegyük azokat részletes tárgyalás alá. Én azonban azt gondolom, hogy akkor, amikor én szerény előadói javaslatomat előterjeszteni bátor voltam, meggyőződésem szerint helyesen huztam meg azt a határt, amelyen belül kívánunk maradni amikor mi úgy értelmeztük kiküldetésünket, — amint ezt körülírtam — hogy mi ezen ügy megvizsgálására küldettünk ki, s így ezen határon belül maradiam én is. Ez magyarázza meg, hogy azon proposíciókat, amelyek a bizottság egy vagy több tagja e őt nagyon kedvesek s amelyek a Polónyi Géza t. képviselő ur által beterjesztett különvéleményben foglaltaknak, általam nem emittetek fel és pedig azért, mert én azt tartottam, hogy a mi kiküldetésünk abban áll, hogy az ügyet vizsgáljuk meg és az erre vonatkozó proposíciókat terjesztjük a Ház elé, ami azonban legkevésbé sem zárja ki azt, hogy amire mi mint bizottság magunkat kompetensnek nem tartjuk, azt teljesen jogában áll a Háznak appreciálni. E tekintetben tehát bennünket elvi különbségek választanak el. Nem akarok általanos vitát provokálni, minélögra helyesnek tartom azt a kiindulási pontot hogy szavazással döntsünk a.e.öt. hogy általánosságban melyik a abortum terjesztessék a Ház elé? (Általános helyeslés.)

A bizottság többsége Szivák javaslatát fogadja el.

Polónyi Géza: Ezen határozat után én tisztelettel bejelentem, hogy amit felolvastam mint kisebbségi véleményt azt fenntartjuk és ennek indokolására a Ház előtt barátaink megbízásából én fogom előterjeszteni.

Elnök: Ami már most a részleteket illeti...

Polónyi Géza: Ebben mi már nem veszünk részt.

Elnök:... célszerű volna már most döntenie a tárgyalás mód a felől.

Nagy Ferenc: Ami a kisebbségi véleménynek általam imént említett részét illeti arra nézve az a véleményem hogy most arra itt a bizottságban ne reflektáljunk, miután ugyanis a Ház elé lesz terjesztve a jelentés és ott módunk van arra, hogy azt magunkévá tegyük e vagy nem? (Helyeslés.)

Miklós Ödön: Nekem a részletekre nézve semmi kifogásom nincs.

Gróf Andrássy Gyula: Azt javaslom, hogy hagyassék ki ez a három szó: politikai delikatesz szempontjából. Az eredeti szöveg így szól: „Igy tehát legfeljebb a politikai delikatesz szempontjából lehet azt mondani, hogy” stb. En e helyett javaslom, hogy csak az mondassék: „Igy tehát legfeljebb azt lehet mondani, hogy” stb.

Szivák Imre: Én a főslyt a fogalomra fektetem; a kifejezés ugyanis kiki fogja mérlegelni a tárgyalás folyamán.

Elnök: Ennek következtében kimondom a határozatot, hogy jelenlegi formájában fogadja el a t. bizottság a jelentés tervezetét.

Polónyi Géza: En nem veszek részt az a kérdés feletti szavazásban.

Elnök: Van még valakinek észrevétele? (Nincs!) Ha nincs, akkor az előadói tervezetet, mint a bizottság többségének jelentését, elfogadottnak jelentem ki. Ekként, t. bizottság, befejeztük munkálkodásunkat és én nem távozhatom erről a helyről és nem rekeszhetem be az utolsó ülést a nélkül, hogy a bizottság minden egyes tagjának őszinte köszönetet ne nyilvánítanék odaadó, fáradságtalan munkálkodásáért, amelyet ezen bizottság tárgyalásaiban a vizsgálatok során kifejtett. Megvallom és hiszem, hogy bizonyos megnyugvással tejezhetjük be ezen bizottság tárgyálását. Nem akarok politikai véleményt vagy ítéletet mondani e dolog felett, hanem azt hiszem, hogy különösen ami a bizottság tagjainak munkálkodását illeti, abból mindenki bőven kiveheti a maga részét és így én erről a helyről még egyszer köszönetet mondok a bizottság minden egyes tagjának, különösen a jegyző uraknak és az előadó urnak s ezzel az ülést bezárom.

Az ülés végződik 12 óra 30 perokor.

(Ebenhocz a helyzetről.)

Eős, augusztus 26.

Egy itteni lapudósítónak alkalmá volt a felső-ausztriai tartományi főnökkel, dr. Ebenhocz Alfrédde,

az ismert klerikális politikussal beszélni a magyarországi politikai zavaroknak Ausztriára való hatásáról.

Dr. Ebenhocz a többek közt a következőket mondotta:

— Ha Magyarország elég merész, hogy megkockáztassa az önálló vámtérrültre való berendezkedés veszedelmes lépését, ön saját felelősségére tegye Ha már erre el van tőkélve, akkor jó volna azt mennél gyorsabban megselekednie, mert így módon vége szakadna az örökös bizonytalanságnak s a folytonos áldozatoknak. Azonban Magyarország nem éri be ennyivel, kettő akarja szakítani a közös hadsereget, teljesen külön akar válni Ausztriától, hogy a külföld előtt mint teljesen önálló állam szerepelhessen, hogy az osztrák-magyar monarchia fogalma eltűnjék a föld színéről. Erről az osztrák közvélemény ekként vélekedik:

A leghevesebben szembe kell szállani a törekvésekkel mindannak érdekében, ami nekünk kedves és drága: Ausztria épsége és létele érdekében. A közhadsereg egységéhez és a két állam közösségéhez még csak nyulni se szabad.

KÜLFÖLD

Uralkodók Bécsben. A következő hetekben nagy napjai lesznek Bécsnek, három hatalmas uralkodó látogat el oda, az angol király, a német császár és az orosz cár. Legelőször Anglia királyá érkezik oda. A monarchia népei, főleg azonban Magyarország kettős rokonszenvenvel és tisztelettel fogják fogadni azt az uralkodót, ki már walesi herceg korában is többször nagy előszeretettel időzött Magyarországon. Őt követi a német császár, ezt pedig az orosz cár. Részletesen nem tudjuk, hogy a találkozások alkalmával miben állapodnak meg, — mert aligha lesznek pusztán udvariassági látogatások —; nem tudjuk, hogy a macedóniai kérdés jelenlegi állása kerül-e köztük szóba, de az a látogatás általánosságban bizonyára a béke megszilárdítását fogja előmozdítani.

Az orosz cár látogatásának Berlinben is nagyvonalúan s biztosan remélik hogy a balkáni békezarvak agitátorok minden igyekezetét alaposan lerontja. A monarchia és Oroszország közt jelenleg fennálló szivélyes viszonyt nem lehet jobban dokumentálni, mint a két uralkodó szivélyes összejövetelével s a két nagyhatalom külügyminisztereinek barátságos találkozásával. Ez a találkozás folytatása lesz az európai béke érdekében való politikájuknak, mely békes politikához a pétervári kormány oly kemény próbakkal szemben is ragaszkodik, mint Rosztokovszki konzul meggyilkolása. A balkáni agitátorok az orosz flotta tüntetéséből sem merithettek bátoritást, mert ezt rögtön visszaparancsolták, mihelyest a követelt elégtételt a porta megadta.

Kalandos hír a bolgár fejedelemtől.

Nagyon kalandos hírt közöl egy újság a föld túlsó feléről, Chicagóúól. Messziről és Amerikából: tehát kétszeresen hihetetlen. Ha volna benne valami igazság, azt előbb talán mi európaiak tudnók meg. A *chicagói Daily News*nak jelentik állítólag jól értesült berlini forrásból: A legutóbbi pnteken hat előkelő férfiból álló deputáció indult el Szófiából, hogy arra a magyarországi birtokra utazzék, ahol Ferdinánd fejedelem ezidőszerint időzik. A küldöttséget egy nagy négyülés megbízta, adná tudomásul a fejedelemnek, hogy terveiről a macedon mozgalom illetőleg tiz napon belül nyilatkoznia kell. Arra az esetre, ha ezt nem tenné meg, úgy ő, valamint utódai minden jogukat és igényüket elvesztik a bolgár trónra és a Bulgáriába való visszatérést egyszerűs mindenkorra meglítanák nekik.

A forrongó Balkán.

Budapest, augusztus 26.

A mai följegyzés kisebbnagyobb esetpatakról, gyujtogatásokról, gyilkolásokról szól, melyek karakterben és méretben semmiben sem különböznek azoktól, melyekről már hónapok óta kell tudósítanunk a közönséget.

A drinápolyi váltól Konszantinápolyba érkezett három hivatalos távirat jelenté, hogy Tirnova környékén a komité-banák följuytották az összes mohamedán falvakat és egy tirnovói vármélgelyelőt, nejt és gyermekét kegyetlenül megölték. A drinápolyi vált hivatalos táviratai továbbá azt mondják, hogy egy harminc lönyi banda a Drinápolytól hat órányira fekvő Hadji Ismed mohamedán falut bombákkal megtámadta és majdnem teljesen elhamvasztotta. A bandák az e hónap 23-ára virradó éjjel megtámadták a tirnovói kaszárnyát, de onét visszaverték őket. Végül a komitébandák Kavakli és Jenice községeket, Kirkiüsszött délre följuytották a gabonatermés és szétrombolták a táviróvezetékét Vabaeski, Granikovo,

Lüleburgas Kirkilissze és Drinápoly között. A kirkilissze-drinápolyi vonalat ismét helyreállították. A komitébandák által körülzárt volt Dukusjuk, Sikiar, Kadikói, Derekos, Karahall, Starazara és Kunjungaur községek lakossága mely községek Kirkilissze körül fekszenek, elmenekült, 130 kincstári munkás és 30 csendőr, akik a Bulgáriába menekültek természetesen betakarításával voltak megbízva, kénytelenek voltak a komitébandák elől Kirkilisszébe menekülni. A bandák centruma ez idő szerint állítólag Tirnovóban van. Kirkilisszébe és Tirnovóba öt zászlóalj és három lovasszázadot küldtek. A drinápolyi vilájeiben 12 zászlóalj első osztályú redif mozgósítása gyorsan halad.

Volna ugyan egy érdekesebb hír, de ez aligha igaz. Egy konstantinápolyi távirat szerint a porta nem reagál a magyar-osztrák és az orosz nagykövetségnek arra a követelésére, hogy Hími basát mozdítsa el állásától, mert attól tart, hogy független keresztény kormányzó kinevezését fogják tőle követelni. De hogy nem reagál, ha erősen s főre nem érhető módon fogják kérni.

Konstantinápoly, augusztus 26.

A legújabb jelentések szerint a török alattvalók tömeges menekülése Konstantinápolyba nemcsak a komiték rémtettei által, hanem különösen az ezek részéről terjesztett ama hírek által idéztetett elő, hogy *küszöbön áll a háború Bulgáriával*. A tegnapi úti események hírek szintén nyugtalanítókat hatottak, különösen az a hír, hogy a derkosi vízvezeték lenyegyetik a komitébandák, ami azonban teljesen alap-talan.

Konstantinápoly, augusztus 26.

Hír szerint a porta a komiték által a *kirkilisszei* szandzsakban elkövetett rémtettek miatt és a mohamedanoknak és keresztényeknek ezáltal okozott tömeges menekülése miatt Konstantinápolyba komoly panasz és felszólalást szándékozik tenni a nagyhatalmaknál és Szófián, elhárítván, hogy bizonyítékaik vannak arra nézve, hogy *Bulgária e mozgalmak nemcsak bandafőnökökkel szolgált, hanem személyes és anyagi tekintetben is támogatja, amit bizonyít az is, hogy egy orvost és három török hivatalnokot Vasilikóból Burgasba elhurcoltak; a porta ki fogja jelenteni, hogy minden következményért elhárítja magáról a felelősséget.*

Konstantinápoly, augusztus 26.

Kínéi mellett *Média* és *Visa* közt egy komitébanda bukkant fel. Ez a hely 110 kilométernyire van Konstantinápolytól. Közbe fekszik még Konstantinápolytól 50 méternyire a csatadai erősítési vonal, mely a tengerig terjed és részben az arvonnal előtt fekvő Derkos és Bujuk-Cseknievie tavak által fedezve Konstantinápolyt katonailag biztosítja. A bandamozgalom e szerint még, ha nagyon jelentékeny volna és még közelebb jönne is, nem válna ki fenyegetővé, Konstantinápolyra nézve. Ennek dacára török részről *Konstantinápoly környékére nézve is tesznek előintézkedéseket*. Gyanus bolgárokat is tartóztattak le.

Berlin, augusztus 26.

A *Nationalzeitung* közli: Az osztrák, a magyar és az orosz kormányok azt a sürgős felszólítást intézték a portához, hogy menesse gyorsabban fegyvert meg a macedóniai lázadást. Meglepő a dologban az, hogy az osztrák és a magyar kormányok a felszólításban a török szoldateszkeknek napról-napra növekvő létszámáról beszélnek.

A cár küszöbön levő látogatása be fogja igazolni, hogy Ausztria-Magyarország és Oroszország e kérdésben teljes egyértelműséggel járt el s hogy e részben valamennyi európai nagyhatalom támogatására számíthat.

Berlin, augusztus 26.

A *Lokalanzeiger*nek táviratozzák Konstantinápolyból, hogy ott a bécs-konstantinápolyi ketletli expressz-közlekedést utasok hiányában be akarják szüntetni.

HIREK

Budapest, augusztus 26.

— **BUDAPESTI NAPLÓ.** Augusztus 31-iké: uj előfizetési nyílók a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Eseményi hír.** Dr. Szántó Manó nyári utazásából visszatért a fővárosba és orvosi rendelését újra megkezdte.

— **A királyi íthos.** A király ma reggel rendszeres szokásától eltérőleg nem tett sétát a várkertben, hanem végigballagta a Szent István kápolnában ter-

tott csendes misét. A király holnap meglátogatta a városi Igézetben rendezett segéd- és tanonkiállítását. Ő felségét gróf Khuen-Hederváry Károly és dr. Wallies Gyula közoktatásügyi miniszter is fogadni fogják.

— **A görög király Marienbadban.** György görög király, mint Marienbadból táviratozzák, ma délután 3 órakor odaérkezett és a Weimar-ogadó földszinti szobáiban szállt meg. Edvárd király, aki tudvalevőleg szintén a szállóban lakik, nyomban meglátogatta György királyt.

— **Izabella főhercegnő Zsolnán.** Izabella főhercegnő holnap a felvidéki iparkiallítás megtekintése céljából Zsolnára érkezik. Mintogy *Láng* Lajos kereskedelemügyi miniszternek holnap a fővárosban kell lennie, hogy ő felségét a segéd- és tanonkiállításra kalauzolja, a kereskedelemügyi minisztérium Zsolnán Izabella főhercegnő látogatása alkalmával gróf dr. Wickenburg Márk államtitkár fogja képviselni.

— **Lipót király nem megy Bécsbe.** Brüsszelben, mint levelezők táviratozza, kínos meglepetést keltett az a hír, hogy Lipót belga király nem megy Bécsbe, hanem Gasteinből Svájcba utazott. Udvari körökben azt beszélik, hogy a belga király azért változtatta meg utazása programját, mert *Ferenc József* király meghosszabbította budapesti tartózkodását. Eredetileg úgy volt, hogy *Ferenc József* király e hó 27-ikéig, de legkésőbb 28-ikáig marad Budapesten, de utóbb elhatározta, hogy csak 29-ikén utazik el a magyar fővárosból, jöjjelhet a politikai kihallgatások már véget értek. Nyilván hirtelen, hogy *Ferenc József király nem akart találkozni Lipót királlyal*, mivel közte és a brüsszeli udvar közt nagyon elhidegült a viszony az utóbbi időben, különösen pedig *Henriette* királyné halála óta, amikor Lipót király olyan kiemelkedően bánt leányával, gróf *Lonyay* Stefániával. A Koburg-affér is nagyon kínosan érintette a bécsi udvart. Nem titok, hogy amikor Bécsben rekviemot tartottak *Henriette* királyné lelkeüdvéért, eleinte kétséges volt, hogy vajjon *Ferenc József* király elmegy-e arra. Sokáig tartott, amíg ezt a kérdést elintézték. Brüsszelben már régóta tudnak arról a feszült viszonyról. Hónapok előtt beszéltek, hogy Lipót király meg akarja látogatni *Ferenc József* királyt s akkor ki fogja engedni, azonban királyunk húzódozott ettől. Ez a magyarázata annak, hogy Lipót király most, az utolsó percben megváltoztatta utitervét. Nyilvánvaló, hogy értesítették *Ferenc József* király hangulatáról s arról, hogy ő abban az időben nem lesz Bécsben.

— **Az angol király Marienbadban.** A gyógykezelés végett Marienbadban időző angol király személybiztonságáról a nagy számú rendőrökön kívül két bécsi rendőrügynök is gondoskodik, akik az osztrák államrendőrségnek legügyesebb detektívjei s akik már nyolc nappal Edvárd király megérkezése előtt Marienbadba utaztak. Első dolguk az volt, hogy alaposan átnézték a fűrdővendégek névsorát és megfigyelték a legutóbb odaérkezett fűrdővendégeket. Valamennyi anarkhista fotográfájának és személyleírásának birtokában vannak. A két rendőrügynök állandóan a király kíséretében van s naponta jelentést tesznek a marienbadi kerületi főnöknek, aki viszont a bécsi rendőrgazgatóságnak tesz jelentést.

Az angol király, dacára a napok óta tartó kedvezőtlen időnek, jól érzi magát Marienbadban és mindennap megjelenik a sétatérre, hogy a második pohár Kreuzbrunn-vízet megigya. Az első poharat reggel, öt órák között a szobájában issza meg. Az elmúlt szombaton az angol király átrándult Kar-sbadba, ahol a Pupp-vendégül terraszán villásreggelit, aztán megtekintette a fűrdőhelyet. Visszatérben megtekintette a Moser-téle nagy üveggyárat, ahol 60 személyre való aranysegélyű, tiszta fehér ivókészletet rendelt meg. Érdemes felemlíteni, hogy Marienbadba visszatérben a király automobilla oly gyorsan haladt, hogy a 13 mérföldnyi utat másfél óra alatt tette meg. E miatt utközben ma nem szerencsétlenség történt; két lovat ugyanis megvadított az utomóbil sebes robanása s kicsiny bújja volt, hogy a két kocsit le nem fordította a töltésről. Csak az automobill ügyes vezetőjének köszönhető, hogy baj nem történt.

Tegnap este folyt le a marienbadi nagy gyógyteremben az orlénsi herceg védnöksége alatt álló vívdakadémia verseny-ünnep, amelyen Edvárd király is megjelent. Hétón az angol király Bécsbe érkezik, ahol a király, a Bécsben időző főhercegek, a katonai és állami méltóságok, a Hofburgban pedig a főhercegnők, a legelőbb udvari méltóságok, a közös miniszterek, továbbá *Koerber* és gróf *Khuen-Hederváry* miniszterelnökök fogják fogadni. Este díszlakoma lesz. Szeptember 1-én d. szelőadás lesz az udvari operában, 2-ára pedig vadászatot terveznek Bécs közepében. E nap délutánján udvari ebéd lesz a schönbrunni kastélyban, este pedig a Hofburg-színházat látogatja

meg királyunk kíséretében az angol király. Edvárd király szeptember 3-án utazik el Bécsből.

— **Az egyetem új rektora** Dr. *Heinrich* Gusztáv miniszteri tanácsos, a budapesti tudományegyetem új rektora, nyaralásából visszatért az 1 fővárosba. Az új rektor szeptember elsőjén veszi át dr. *Kittly* Károly rektoroktól az egyetem ügyének vezetését. Az új rektor ünnepes beiktatása befejezését követő első vasárnapon lesz.

— **Egyházkerületi gyűlés.** Iglóiról táviratozzák: A *tiszai evangélikus egyházkerület* közgyűlésének mai napján a kerületi gyámintézet tartotta gyűlését *Rad-ványi* István elnöklele alatt. Az ügyvezető elnök jelentése elszomorító képet ad az amerikai kivándorlók számának folytonos szaporodásáról, ami sok egyház-közégek működését megbénította, sőt lehetetlenné tette, másrészt örvendetesen mutat rá az adományokban mutatkozó jótékonyagra. Délután *Igló szép* templomában ünnepes inténtizület volt, amelyen *Paulik* János nyiregyházi lelkész hatásos prédikációt mondott. Erre a főgimnázium dísztermében érkezetlet volt, mely tovább folytatta a holnapi közgyűlés elő-készítését.

— **Nemzeti zarándoklás Rákóczi sírjához.** A kassai Rákóczi-kiallítás megnyitására a mindenfelől összereseglett írők, tudósok körében az az eszme merült föl, hogy az ez esztendő Rákóczi-ünnepének méltó befejezése az lenne, ha nagy nemzeti zarándoklat menne le Konstantinápolyba Rákóczi sírjához. Az ideát nagy lelkesedéssel fogadták s megalakult a tekintélyes bizottság is, amely a nemzeti zarándoklatot rendezte. Régen volt olyan igazán szükségünk arra, hogy a dicsőséges multból merítsünk erőt a jelen küzdelmeire, miut most s hogy demonstráljunk a mellett, hogy nemzeti nagyságunkat nem felejtettük el. Ez adja meg a zarándoklatnak a maga különös jelentőségét éppen most, amikor a nemzet újra küzdelembe lépett az évszázados régi ellenséggel, amelyel már Rákóczi Ferenc hadakozott, Béccsel. Ez fogja valószínűleg biztosítani az ideális vállalkozás sikerét is. A rendező bizottság ezt a felhívást bocsátotta ki a zarándokuttra vonatkozólag:

Zarándoklás Rákóczi sírjához Konstantinápolyba.
II. Rákóczi Ferenc és szabadságharc emlékezetének ünnepesétől zeng az ország a Kárpátoktól az Adriáig. Dicsőítjük a magyar szabadság legeszményibb vezérőit fejedelmének a viágtörténelemben páratlan nemes jellemét; kiallítás rendeztünk a daliás kuruc korszak erekiéből; szobrot emelünk nemzeti eszményképünknek, törvényben chajtuk megörökíteni hazánk és nemzetünk megmentése körül szerzett elővíihetetlen érdemeit. De mindezzel nem rövűnk le a hála és kegyelet adóját Rákóczi emléke iránt. A nemzeti ünnep és teljességéből hiányzik valami: a legmagasztosabb kegyeletnyilvánítás és sóhajtásunk ezáltal messze keletre, hol a dicső szabadsághős és vértanu-társai idegen földben poradoznak. „Megújulnak a nemes magyar nemzet régi sebei és fölújul a nemzet régi, hő kivánsága, hogy a szent havvak hazahozassanak és nemzeti pantheonban örizzessenek. De míg ez beteljesedik: Rákóczi konstantinápolyi sírja legyen a magyar nemzet bucsujáró helye. A szabadságharc emlékünnep mindenfelől kegyeleltensé vágrakozást kelt a honfiszivekben, elzarándokolni a szentelt hamvakhoz, hogy ott ihletet és új erőt merítsünk nemzeti eszméinkért folytatott küzdelmeinkhez s hogy II. Rákóczi Ferenc sírja fölött imádkozni a legdicsőbb szabadsághős nemes lelke dicső eszméinek teljességéért.” Ezen országszerte érzelt chaj megvalósítása végett ez év október elején nemzeti zarándoklatot rendezünk Konstantinápolyba, hol a lazaristák alatali templomában a magasztos lelkű Zrinyi Iona II. Rákóczi Ferenc és fia József, valamint gróf Bercesényi Miklósné, gróf Csáky Krisztina stb. alsuszák örök álmauk. Föl akarjuk keresni a közeli Kis-Azsiában Thököly Imréné, a kuruc királynak és Guyon Rikárdnak, az 1848–49-iki szabadságharc hős tábornokának sírját, s elzarándokolni kívánunk Rodostoba, Rákóczi és bujdosó társai utolsó kálváriájához, a nagy Bercesényi és a hü Esterházy Antal, Sibrik Miklós stb. sírjaikhoz. Megnézzük Konstantinápolyban a keleti tündérmesekre emlékeztető csodás műemlékeit, s köszönetet mondunk a török szultánnak és Törökországnak nemzeti hőseink iránt tanusított nagylelkűségükért. Akik ebben a Rákóczi dicső szellemének szentelendő nemzeti zarándoklatban részt chajtanak venni: jelentkezzenek az előkészítő-bizottság irodájában: (Budapest, Kishid-utca 4.), ahonnan részletes tervrajzot kapnak. A Rákóczi-zarándoklat előkészítő-bizottsága: dr. *Thaly* Kálmán, *Dessueffy* Arisztid, dr. *Szadeczky* Lajos, *Vámbery* Armin, báró *Nyáry* Jenő, *Wosinszky* Mór.

— **Kittentetés.** A Váci Egyházmegyei Tanító-Egyesület, a *Csalótszky* József címzetes püspök tanfelügyelő elnöklele mellett tartott ülésében *Ember* Károlyt, a *Népevelő* szerkesztőjét s az angol kisasszonyok vezetése alatt álló polgári iskolai tanárú és tanítóképző-intézetek tanárát tiszteleti tagjává választotta.

járó sült, Mosaicque saláta, Befőttek, Hideg spárga, Griboche mártással, Jegeredett tejhab, Apró édességek, Sajt, Gyümölcs, Kávé, s amelyek az Országos Kaszinó, az István Főherceg szálloda, a Nemzeti Kaszinó, a Hungária-, Royal-, Pannónia-szállók és a Főstervezőkönyvtárnak szakosztályai és segédei kezéből kerültek ki. A kiállítás látogatóit kelemen lepte meg a Magyar Vendéglős- és Kávésipar alkalmi száma, amely *Gütek Erigyes gasztroszofus* szobájában kiállított műbúcsel bíró tárgyak s több más hasonló vonatkozású kiállítási objektum sikerült rajzaival diszite jelent meg és a vendéglőipari kiállításnak nemcsak maradóan, hanem érdekes emlékét is fogja képezni. A kiállítás e része iránt igen nagy az érdeklődés, s mint értesülünk, csütörtökön a király ki is fogja tiszteletli látogatásával.

(x) *Stomatín a legjobb száj- és fogápoló szer.*

A Párisi Áruház katasztrófája.

Budapest, augusztus 26.

Már másodszer borítja az éjszaka sötét köpenyét a szörnyű tüzvész áldozata, az egykori Párisi Áruház palotájának romjaira és a rémület érzése nem száll el a szivekből. A fővárosi közönség feligazított fantáziájának egyre új táplálékot adnak az épületek magasla nyuló romjai. Az üres ablakok világuktól megfosztott szemeként merednek alá a mélységbe, a meglapult, ledőg gerendák husuktól megfosztott bordákként rémitik a nézők ezreit. A sérényen dolgozó ácsok hiába emelik emeletről-emeletra az építő-árványokat, busan felmeredő gerendák nem rejtik el a borzalmak sötétlő tanyáit. Olyan a hatásuk, mint a kripták rácszatát, melynek nyílásaiba felve furódik a tekintet is, mely sokkaltá több-kezt rajzol a sejtés, a képzeltet élé, mint amennyit elrejt a szem elől. Kora hajnaltól késő éjszakáig lélegzetét visszafojtva bámulnak az emberek ezrei a gerendák mögé húzódo titokzatoságra és sápadt arccal várják a rémes híreket. És érkeznek egyre-egyre. Nem a tények a forrásai, hanem az ijedelemtől feligazított fantáziák szülőttei. Egyre kipattannak, egyre nagyobodó és egyre torzabb alakot öltő madarakként szállanak tova és a hivatalos jelentések sem tudják őket megsemmisíteni. Szállnak a hírek estétől kora hajnalig, mikor a felkelő nap első sugarait elhalványító tüzláng csap föl az épület harmadik emeletének Klauzál-utcai oldalán. Reggeli hatodfél órakor újra kigyulladt a tűz... A borzalom kiáltása veri fel a nyugtalan álomból ébredő főváros esendjét, mely csak akkor halkul ismét izgatott morajlássá, mikor a holtra fáradt tüzőltők megbirkóznak a tüzvész halottának vélt szörnyetegével. Ám a nyugalom nem tér többé vissza; egyre özönlik a tömeg és a kordont álló somogyi bakák alig tudják kellő távolságra visszaszorítani. Gyanus szemmel bámul a romok felé, mintha nem akarná elhinni, hogy a tűznek beléje szorított és megfojtott szörnyetege véglegesen kimúlt volna. Ime az előbb is félelmetesen fellobogott életereje... És egyre várja új megnyilvánulását. A szél is kíváncsian száguld bele az üres, kopár falu szotákba és sötét foszlányokkal megrakodva tér vissza a szabadba. Azután, mintha nem találta volna elég értékesnek a zsákmányt, fekete esőként kezdi hullatni az alatt váró tömegre... Hull, hull szakadatlanul és neki-nekilödulva száll tova a magasban; végig az utakon és utcákon, hogy mint megannyi vészmadár hirdesse a gyászt. És mintha megértenék az emberek a fölöttük szálló hangtalan szótát, leverten, bánatosan ödöngenek az utcákon. Eltűnt az ajkáról a mosoly, nem hallatszik sehol fel a vigasságnak hangja. Mintha mindenki vigyázna, hogy meg ne sértsék azoknak rettenetes fájdalmát, akik fehér lepelbe burkolt halottaik körül állnak sárga sármak, és hogy ne zavarják az öreg Rókus esendőjét, ahol a sebesültek nyögnek. Némán állnak a csoportok a kórház kapuja előtt és megkönnyebbülten lélekenek fel, mikor elolvassák, hogy a betegek állapota javult. A százezrek részvéte hatalmas folyamként egyesül itt és enyhítve, csillapítva árad keresztül a kemény ajtókon és sárga falakon. Az ezrek, kik a szegénység fekete kenyérét eszik és nem segíthetnek a szerencsétleneknek, kiöntik szívük tularadó érzeit, tömegbe verődve keserűg el egymásnak fájdalmukat. Nem esik egyébről szó az utcákon, mint a szörnyű katasztrófáról. Nincs senki, ki ne tudná módját, hogy mint lehetett volna

a szörnyű halállal kimulnakt megmenteni, nincs senki, kinek ajkán ne fakadna átok, a mulasztásokról szólólván.

A részvéte enyhülő komor hangulat csak estefelé válik újra sötétebbé, mikor a leereszkedő éjszaka fekete szárnyai alól új rémhírek szállnak az emeleteken talált csonka hullákról, korommal égett emberi testrészekről. Rohannak az emberek a palota romjai felé s a Népszínház előtti téren megilletődve állanak meg egy sötéten szétterülő rendőrköpenyeg előtt, mely alatt békésen húzódnak meg egymás mellett az életnek és halálnak szimbolumai: egy megpörkölődött térdkalács szomszédágában éppen maradt mirtus-koszoru fekszik. A koszoruban toll-legyező díszlik, fehér minden tolla, koromszem sincs rajta, mintha a fekete halál nem merete volna ráteni csontos kezét a boldogságnak, a fiataliságnak, a szüzességnek e jelvényeire. És halszik ismét az ácsok kalapácsütése. Fa-harang kongásaként tómpán, komoran hirdeti e kalapácsütések, hogy nagy koporsó készűl, hogy tart még a siralomnak éje...

Az áldozatok.

(A sebesültek.)

A Rókus-kórházban a katasztrófa áldozatai közül összesen három beteg ápolnak csupán, mert ma este a bocsátották *Korbini Emmát*, aki Spiréknál volt szolgáiban és aki, mint ismeretes, az első emeletről ugrott a mentőponyvába. A leány már visszanyerte beszédképességét és egész délelőt kiasszonyának, *Spira Adélnak* ágya mellett időzött és vigasztalta őt. *Spira Adélt* tegnap megoperálták s ma már határozott javulás állott be a betegnél és egész szépen beszéget. Mindenkitől, aki meglátogatja, az édesanyja után tudakozódik, hogy hol van és mit csinál? Szegénynek még sejtelme sincs arról, hogy megbalt. A leány és cselédje is boldogságtól sugárzó arccal beszéltek a királyról, aki beszélt velük. A cseléd meg hálaködvé emelte, hogy *Farkas Lászlónak*, a Rókus-kórház derék gondnokának közbenjárására a kórház-tól három pár vadonatúj ruhát kapott, hogy legyen miben kimennie.

A mellettük lévő szobában fekszik *Mátyás Gizella*. Goldbergerék volt cselédje, aki a negyedik emeletről ugrott le a ponyvába. A halálugrásról a következőket beszélte el ujjában:

— Először egy nő ugrott le, aki a szomszédból jött át Goldbergerékhez, aztán én. Először nem merem, de azután nekirugaszkodtam és kiugrottam. Csak a kórházban tértem magamhoz... A jó király szava gyógyított meg bennünket — folytatta tovább. — Azt a pénzt, amit nekem adtát, azt soha sem költöm el. Elteszem emlékül és mindig megőrözlöm!

A férfiak közül csupán egy fekszik még a Rókusban, *Gütek Sándor* alkalmazott, aki a féireső helyen menekült meg a tűzből. Az orvosok szerint, néhány napig kell még feküdnie.

Tóth Ferenc, az a fiatal 19 éves önkéntes tüzőltő, akit a lapok jelentési tévesen *Sós* Ferencnek neveznek s aki egy teljes álló napig öntudatlanul fektett a kórház egyik kórtermében, ma reggel már el is hagyhatta a kórházat, teljesen éppen, egészségesen.

Tóth Ferenc elbocsátatása előtt elmondta, hogy az égő ház felszíni helyiségeiben dolgozott a tüst és láng közepette. A hőség e közben olyan türethetlenné vált, hogy a gázvezetők csövek megpedestek és erős gázömlés támadt. Mikor a levegő a gázömlés következtében élvezhetlenné kezdett válni, *Tóth* orrát, száját bekötözte a zsebkendőjével és úgy folytatta munkáját. Végre azonban túlni érezte erejét. Akkor kivonszolta magát a szabadba, egészen a mentők kocsijának közelébe, ahol összerogyott. Így került a Rókusba.

Tóth a király tegnapi látogatásakor még öntudatlanul volt és az orvosok is azt hitték, hogy valami komolyabb, belső baja történt, ma reggelre azonban teljesen kipihente a fáradságát és el is hagyta a kórházat.

A katasztrófának még egy súlyos sebesültje van, akit *Erzsébet-körút* 29. számú lakásán ápolnak. A sebesült *Schönwald Ede*, a Párisi Áruház oszmagolója, aki szintén benn volt az üzetben, amikor a tűz kiütött. Megpróbálta a tűz eloltását, de e közben teljesen összeégett az arca és a keze. Amikor a tűz már elharagodott, kifutott az utcára s a lakására sietett ahol eszméletlenül rogyott össze. Állapota még most is igen válságos.

(Az eltűntek.)

Említettük, hogy *Reichner Samu* áruház alkalmazott tegnapelőtt este óta nyomtalanul eltűnt. Neje ma ismét megjelent a tűz színhelyén és

eplanaszolta, hogy férje még mindig nem mutatkozott. Férje pontos, rendez ember volt, az üzetben, ahol a játékbakák voltak rábizva, mindig legutolsónak maradt. Teljesen kizártnak tartja, hogy férje megmenekült volna, különben már otthon jelentkeztet volna.

— Oh, Istenem! Ki tudja, melyik zugban fekszik elszenesedett holtteste! — siránkozott a szegény asszony, akit még az sem tudott megvigasztalni, hogy a tüzőltők nem találtak több halottat az egész épületben.

A másik eltűnt *Erbert Lajos* áruház szolga, aki szintén nem volt otthon a katasztrófa óta és másutt sem látták. E két ember felkutatására a rendőrség megette az intézkedéseket.

Azt a két takarítót, akikről *Dobos János* házmester és *Mátyás Gizella* cselédleány azt mondták, hogy Goldbergerék lakásában voltak, ma agnoszkálták az orvostani intézetben.

(A halottak.)

A katasztrófa szerencsétlen áldozatai, szám szerint tizenketten, még mindig a törvényszéki orvostani intézetben vannak. A halottak külön-külön egyenként az ugynevezett *jégcellákban* fekszenek. A rendőrségen csaknem valamennyi holttest boncolásának a melőzését kériék. Miután törvényszéki boncolásról van szó a rendőrség ma délelőn az összes iratoktól áttette az ügyészséghez. Az ügyészség még kora délután értesítette a boncoló-intézetet és a rendőrséget, hogy a boncolást nem kívánja.

Tegnap még egy ismeretlen női holttest volt az áldozatok között. Ma felismerték a szerencsétlent. Ez *Prokscha István* villamos-kalauz felesége, *Német Teréz*. Most még egy holttest van, akiről csak annyit tudnak, hogy *Mari* a keresztné. Ezt még nem agnoszkálták. Ez a szerencsétlenül járt asszony állítólag egy mázolómasternek a felesége. Évek óta járt fel hetenként a Goldberger családnak, ahol különféle házi teendőket végzett. Férje még eddig nem jelentkezett.

A halottak teljes névsora ma a következők:

1. Goldberger J. Henrikné,
2. Özv. Márkus Lajosné,
3. Márkus Margit,
4. Spira Samuné,
5. Weinberger Margit,
6. Weinberger Janka,
7. Reichmann Anna,
8. Hartmann Vilmosné,
9. Blankenberg Géza,
10. Beer Iona,
11. Prokscha Német Teréz,
12. Mari, Goldbergerék cselédje.

(A temetés.)

A nagy katasztrófa áldozatai közül többen holnap délelőtt 10 órakor lesz a temetése az újtemető halottasházából. A holttesteket ma este szállították át ide a törvényszéki orvostani intézetből, ahol a törvényszéki intézkedésére egyikek sem boncolták fel. Az izraelita vallású halottak temetése iránt a budapesti Chevra Kadisa intézkedik, amely díszes temetést rendez a szörnyű katasztrófa szerencsétlenül járt áldozatainak. A temetésen a gyászbeszédet dr. *Kohn Sámuel* főrabbi mondja.

Ma este el volt határozva, hogy *Weinberger Margit* és *Jankát*, továbbá *Reichmann Annát*, *Blankenberg Gézát* *Márkus Margit* és *Özvegy Blankusné* holnap délelőtt tíz órakor temetik el. A szerencsétlen áldozatok ravatalára már eddig is temérdek koszoru érkezett a halottasházba.

Az áldozatok között egy katolikus van, akitnek temetése iránt eddig még nem történt intézkedés.

(A romok mellett.)

A Párisi Áruház elpusztult épületében az éjszaka nem dolgoztak a tüzőltők. Egy pár ember maradt csak ott, hogy vigyázzon a veszedelmebb pontokra. A közönség is otthagya éjjelre a szomorú helyet, csupán csak a rendőrség és katonaság volt nagyobb számban ott, kordon-szolgálatot teljesítve.

Az épület e óta azonban egész éjszaka dolgoztak az ácsok az állványok összeállításán s a munkával hajnalig az első emeletig jutottak. A szomszédos 40. számú házat deszkafalakkal vették körül. Ebbe a házba, amelynek első emelete, az áruház raktárának a tűzfalon áttört folytatása is teljesen leégett, már tegnap nem bocsátották be a lakotát; a butorok azonban a lakásokban maradtak. Több lakásba itt is behatolt a pusztulás s az épület lépcsőháza olyan rozoga, hogy veszedelmelem járna rajta a közlekedés.

A tüzőltőség s a közönség reggel azután újra megjelent a szomorú helyen. A tüzőltők végezték tovább munkájukat, a közönség pedig egész nap lázas türelmetlenséggel leste, nem kerül-e elő újabb holttest a romok közül.

A tüzoltóság ugyanis ma egész délután dolgozott az épület romjai között, hogy részint eloltsa a még égő zsarátokokat, részint pedig kutasson a bennrekedt és odaveszett emberek holttestei után. Nyilvánvaló dolog ugyanis, hogy az épületből nem ugrott ki mindenki a bent szorultak közül, hanem egy párt ott ért utól a legrettenetesebb tűzhalál. Ez a sejtés a legborzasztóbb valóra változott ma este felé.

Két tüzoltó ugyanis az elpusztult épület második emeleti saroklakásának fürdőszobájában borzalmas leletre talált. Egy megszenesedett férfi holttest ez, mellette pedig teljesen elégett emberi csontok, egy térdkalács és egy lábszárcsont hevertek.

A tüzoltók a csontokat összeszedték, lehozták s átadták az ott lévő rendőrtisztviselőnek, aki a leletről jelentést tett a főkapitányságnak és a vizsgálóbíróknak. Sárkány vizsgálóbíró rögtön intézkedett, hogy ugy a holttest, mint a csontok ott maradjanak, amíg 6 holnap reggel a törvényszéki vizsgálat iránt intézkedik. Valószínű, hogy az elégett csontok egy boldogtalan nő lábszárcsontjai voltak, mert a csontok mellett egy félig ép mirtuskoszorú is találtak a tüzoltók.

A két boldogtalan ember a rettenetes tűzvész elől — úgy látszik — a fürdőszobába menekült, de ott is elérték őket a félelmetes lángok és elpusztultak úgy, hogy felismerni sem lehet őket többé.

Beszélnék még ezenkívül egy fiatal orvosról is, aki dr. Kopitsnak az elpusztult ház első emeletén lévő testgyógyászati intézetében volt alkalmazva. Ez a fiatal orvos a katasztrófa kitérőse előtt félórával még ott volt az intézetben, azóta azonban senki sem látta.

Holnap folytatják az elpusztult épület átvizsgálását.

Beszélgetés Márkus főpolgármesterrel.

Márkus József főpolgármester ma délelőtt a katasztrófaról a következőképp nyilatkozott:

— A tanács már tegnapi ülésén olyan intézkedéseket fogantatott, amelyek alkalmasak a nagy áruházaknál az építkezési szabályzat hibáit és hiányait megszüntetni. Természetes az is, hogy a városi polgárság képviselői módját fogja találni, hogy kifejezésre juttathassa fájdalmát a katasztrófa és számos áldozata felett, és egyelőre akcióitindít a hátramaradtok és a leánykereset nélkülmaradt számos alkalmazott érdekében. En a törvényhatóságot péntekre, délelőtt 11 órára rendkívüli közgyűlésre hívom össze, amely elé a tanács megfelelő javaslatokat fog terjeszteni. Nem kétem, hogy ez alkalommal illő módon meg fog nyilatkozni a város nemeszive. A tanács már elhatározta, hogy a halottak, akiknek családjai nem tudják viselni a temetési költségeket, vagy akiknek rokonai nincsenek, a város költségén temetessenek el, továbbá, hogy a mély gyász kifejezésül az összes áldozatok ravatalára koszorút helyezzenek. A városi tanács Faller tanácsost bízta meg a vizsgálattal, amelynek feladata lesz kideríteni, mely hatósági közegek követtek el mulasztást. Faller tanácsos három-négy nap múlva kimerítő jelentést tehet megbízatásának eredményéről. Addig senkit sem védhetünk, de nem is válóhatunk. A vizsgálat eredményét azonnal nyilvánosságra hozzuk és az világosságot fog deríteni a közvélemény által részben tévesen megítélt ügyben.

A tűzvész okát illetőleg beszéltek az elektromos vezeték rövid kapcsolásáról, de nem lehetetlen, hogy az óriási raktárban felhalmozott gyűlékony tárgyak más uton gyuladtak meg. A tűzvész okának pontos megállapítása a tűzrendőri vizsgálat feladata.

— A rendőri nyomozat velem tudatott eredménye szerint azt hiszem, hogy a romok közt sok halott már nem lehet. A legközelebbi 48 óra alatt erre nézve is biztosan tudunk. Az elmúlt éjjel megkezdtek az állványok felállítását, hogy behatolhassanak a leégett ház belsejébe. Holnap a Kerepesi-utat újra szabaddá tessük a forgalom számára, mert addig megfelelően megtámasztjuk a veszedelmesen várt épületet.

Arra a kérdésre, nem hibáztatja-e a főpolgármester a tüzoltóságot is a katasztrófa bekövetkezéséért, a polgármester így válaszolt:

— Tüzoltóságunk, amely egész Európában kitűnő hírnévű örvend, ebben az esetben is csodálatreméltó önfeláldozással és hősiességgel dolgozott. Mindenesetre megtörtént az a hiba, hogy a tűzvész színleltre legelőször érkezett legénység nem volt kellően felszerelve. Bolti tüzet jelentettek és a tüzoltóparancsnokság nem mozgósította mindjárt az összes szerkezt, ami, fájdalom, nagyon súlyos következményt vont maga után.

A segítség.

Az életbenmaradt áldozatok s a Párisi Nagy Áruház kenyér nélkül álló alkalmazottai iránt nagy a részvétel a társadalom minden körében. Legelőször is a koronás király járult hozzá jelentős anyagi áldozattal a szerencsétlenek segítéséhez, majd a társadalom különböző köreiből is megindult a gyűjtés a nyomor enyhítésére.

(A király adománya.)

A király — mint értesülünk — a Párisi Áruház szerencsétlenül járt alkalmazottai számára ötezer-háromszáz koronát adományozott. Ez összeg felosztásáról a következőképpen rendelkezett:

	Korona
Korbin Emma cselédeának	100
Mátyás Gizella szobaleányának	100
Spira Adél varrónőnek	100
Glück Sándor kereskedősegédnek	100
A 3 megsebesült tüzoltó egyenkint 200 koronát kap, összesen	600
Dobos János bázemesternek	100
Az elhunyt Spira Sarolta családjának	200
Toth Katalin, Soós Mari és Feyler Sarolta cselédnek egyenkint 100 K., összesen	300
Az elhamvadt áruház összes alkalmazottai között, segédek, kiutók, szolgák stb.	4000
Összesen	5300

A király adományát Ruway Béla főkapitánynak küldötte szétosztás végett. A főkapitány megbízásából viszont Boda Dezső kerületi kapitány osztotta szét a király adományát a kórházban fekvő sérültek között.

(A fővárosi segítsége.)

Ma délelőtt Morzsányi Károly, Vázsonyi Vilmos és Ehrlich G. Gusztáv fővárosi bizottsági tagok főtkeresték Márkus József főpolgármestert s kérték, hogy a Párisi Áruház égésénél tűzhalált szenvedettek vagyontalan hátramaradtainak és a kenyér nélkül maradt alkalmazottainak pénzületi segélyt szavazzanak meg.

A főpolgármester készségesen eleget tett a felhívásnak s azonnal elrendelte a közgyűlés összehívására vonatkozó intézkedések megtételét. A közgyűlés augusztus 28-án, pénteken délelőtt 11 órakor lesz.

A közgyűlést Márkus főpolgármester nyitja meg s kifejezi a katasztrófa fölött a fővárosi részvételt. Utána Matuskó Alajos polgármester jelentést tesz az elrendelt vizsgálatról, a tett intézkedésekről s kijelenti, hogy az eredményt hivatalosan terjeszti a közgyűlés elé. A polgármester eme kijelentése következtében az interpellációk elmaradnak. Ezután a közgyűlés 20.000 koronát fog megszavazni.

Hogy a segély nyújtása gyorsan megtörténhesék, holnap, csütörtökön délelőtt fél 10 órakor rendkívüli pénzügyi és gazdasági bizottsági ülés lesz, amely ki fogja jelölni a 20.000 korona pénzületi fedezetét s ugyancsak holnap már a tanács is tárgyalja a segély ügyét.

(A segély-akció.)

A Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete, mely a segély-akciót intézi, a főszólyt arra helyezi, hogy az állás nélkül maradtaknak megfelelő alkalmazást szerezzen. Már sikerült is több alkalmazottat elhelyezni és több kiváló cég bejelentette, hogy készséggel hajlandó egy-két alkalmazottnak állást, munkát adni. Így a Neuschloss; Marcel és Ödön cég, a Tiller cég, Grünhut József, Takács Ferenc stb. A segélyezési bizottságban való képviseltetésre ötkörte az egyesület még az illetékes kerületi előljárást is és beadványt nyújtott be a tanácshoz az iránt, hogy a különböző helyeken befolyó segélyösszegek kezelését vegye át. A tanács legközelebb fog határozni eziránt. A főváros azonban az állásra juttatásra irányulván, az egyesület ezután is kéri a kereskedőcégeket, hogy írsédedeket jelentsenek be az egyesület titkárságánál (Andrássy-ut 13.) A Sidoli-cirkusz igazgatója és a Fővárosi Oriem igazgatója ma értesítésként Zerkovits Emil elnököt, hogy a legközelebbi napokban előadást fognak rendezni az állástalanok javára. Ma a vidékről is jelentkeztek ötegek írsédedek bejelentésével és adományokkal, valamint több egyesület távirati uton tolmácsolta részvételt és üdvözölte az egyesületet kártársi missziójának lelkes teljesítéséért.

(Jótevény előadás.)

Szombaton este, e hó 29-ikén nagy jótevényos előadást tart a Fővárosi Oriem, melynek igazgatósága az előadás tiszta jövedelmét a tűzvész sujtotta szerencsétlenek költségére helyzetlen való enyhítésére fogja fordítani. A tiszta jövedelemből természetesen nemcsak a volt alkalmazottak, hanem a többi károsultak is részt kapnak. Waldmann Imre igazgató a szombati esteire változatos és érdekes műsort állít össze. Közreműködik Gyöngyi Izsó, a főváros e ked-

veno kómikusa is. A Tarka Szinpad a szeptember hó elsőjére tervezett előadást már szombaton tartja meg, színe hozzá dr. Torkos Béla Kő a kisbika? című egyfelvonásos boházát, hogy ezzel is emelje az este érdekességét. Jegyek már a mai naptól kezdve előre válnak a nappali és esteli pénztárnál.

Külföldi szakvélemények.

A Zeilban két bécsi szakember nyilatkozik. Leischner tüzoltófelügyelő és Berger közleplési igazgató mondja el véleményét a lap tudósítónia előtt a katasztrófáról érkezett első hírek nyomán s amit mondanak, abban sok megszívlelni való akad.

(Leischner tüzoltófelügyelő.)

— Ámbár a lapok a katasztrófa lényeges részére nézve egybehangzó tudósításokat közölnek, azért mégsem lehet egyelőre biztos szakvéleményt mondani, mielőtt a vizsgálat nincs befejezve s a budapesti tüzoltóság jelentése előttünk nem létezik. A budapesti tüzoltóság mindenesetre jó hírek örvend és a városi hatóság nagy összegeket fordít arra, hogy ezt az intézményt tőkésítse (1). Ámbár Budapesten a parancsnok és a tüzoltóosztály nincsenek technikai-lag kiképezve.

Bécsben semmi esetre sem mérvadó a tüzoltóság kivonulandó ereje nézve az a jelzés, hogy „kirakatták”, amint ez Budapesten történt. Az ilyen jelzést csak a legrikkább esetben és akkor is csak egészen bizonyos esetekben vesszük tekintetbe. Mindig olyan nagy erővel vonunk ki, hogy nagy tüzet is legyőzzünk. A Kandlgasseban történt tűzvész például szombatúnek jelezte. Mikor odaértünk, már tizenkét ab akból törtek elő a lángok és a felső emeletekről rémülten kiáltoztak az emberek segítségért. Szépen lettünk volna ezzel a nagy tüzzel szemben, ha készpénznek vesszük a „szobátüzet”. Így azonban rögtön teljes akcióba léphettünk és egy beláthatatlan következményű katasztrófának rögtön hamarosan elejét vehettük erőlesen.

A tűzrendszet működése különben csak akkor lehet sikeres, ha a tüzoltóság technikaiilag van kiképezve, mint a bécsi. Odátérünk, hogy a tulajny műhelyhelyiségek el legyenek különítve, hogy a gyárak és áruházak felső emeleti vasajtókkal legyenek ellátva és hogy elegendő kijárat legyen, amelyen át menekülni lehessen. Az utóbbi levekben annak az elérésén is buzgólkodunk, hogy a nagy vállalatok helyiségeiben riasztókészülékek legyenek villamos gombbal minden osztályban. Bécsben már vannak ilyen készülékek. Egyetlen nyomas az ilyen villamosgombra és az egész épületben értesülnek az emberek a kitért veszedelemtől. Sőt a riasztókészülékkel mi, a tüzoltóság közvetlen összeköttetésben vagyunk, úgy hogy mi is megtudjuk azonnal, hogy valahol tűz van. Így esett meg aztán többször, hogy kivonultunk a tűzhöz, még mielőtt az emberek az emeleteken tudták volna, a ház melyik részében tört ki a baj.

Azt olvasom, hogy a budapesti tüzoltóságnak szemrehányást tesszenek a mentő-ponyvákra vonatkozólag. Hogy későn érkeztek meg velük s rosszul kezelték. Egyelőre ebben a dologban sem lehet biztos véleményt mondani. A mentőponyvák és mentőtömlők használata néha csekély. A mentőtömlőkkel bajos valamit is csinálni, amikor a homlokzat egész szélességében ég már és a mentőponyvák nem lehet a ház közelébe menni, ha nagy a hőség. A jelen esetben a ház tőrében égő áruhalmozok hevertek. Azonkívül azt sem lehet nagyon kikerülni ilyenkor, hogy az emberek egymásra ne ugorjanak s maguk ne tegyenek kárt magukban. Az emberek fejvesztettség, amikor menekülni akarnak, végzetes szerepet játszik.

A patronoknak is nagy fontosságot tulajdonítottak, amelyek a tűzben felrobbantak. A tapasztalat ellene bizonyít az ilyen robbanásoknak. Meggyuladt patronok aránylag nem igen veszedelmesek. Ez a Stifkaszárnya égésénél tünt ki, ahol ezer meg ezer patron robbant fel. Sokkal veszedelmesebb, ha az ilyen tűzben kalcium-karbid van véletlenül. Olyankor maguk a tüzoltók is növelik a bajt. Még élezzük a tüzet azzal, hogy acetilén-gázt fejlesztenek.

A rövidváros utján egyébként elég gyakran támadnak kirakattüzek. Nekünk vagy nyolcat jelentettek esténki és ilyenkor mindig nagy apparátussal vonulunk ki. Sok bécsi áruházban záporkészülékek védekeznek.

Nekünk bécsieknek minden okulást le kell vonunk az ilyen katasztrófiákból. Mi tisztek technikusok is vagyunk és így sok óvintézkedésre gondolhatunk. Fel is használjuk minden szabad időnket, hogy a nagy épületek és nagy áruházak beosztásáról személyesen szerezzünk tájékozódást. Nagyon előmozdítjuk, hogy a tűzrendszeti szabályokat betartsák, s gyárosoknak és áruháztulajdonosoknak gyakran adunk tanácsot. És sokan megfogadják a tanácsunkat akkor is, ha nagy áldozatokba kerül is.

A „Párisi Áruház” nem felelt meg a mi követelményeinknek. Egykijáratú volt. Az ilyen beosztás

között volt **Almády Géza** fővárosi tanácsnok, a közgazdasági és közlekedési ügyosztály vezetője és **Preusner Ferenc** a budapesti közigazgatási és vásártér igazgatója. Tanunak be volt idézve **Schubert Sándor** fővárosi bizottsági tag is, aki azonban Budapesten adta jegyzőkönyvbe vallomását. A tárgyalást holnap folytatják.

§§ **Tiszhelyettes és regálebérő.** Nagyon érdekelte **Fleischer** Odón dorozsmai regálebérőt, hogy **Marjalaky József** csendőr-tiszhelyettes miért tart az ő bérletéhez tartozó szombai oszárdájában büntügyi nyomozást. Amikor aztán megindult, hogy a büntügyi szálát egyik jó barátjától nyulnak, nem akart a koromszahelyiségből távozni mindaddig, míg a tiszhelyettes onnan ki nem utasította. Ekkor azután meg-táviratozta az esetet barátjának, mire a csendőr-tiszhelyettes érte küldött, hogy tanu gyanánt kihajlgassa. **Fleischer** azonban azt üzenté vissza, oly taoskó, zöldfüllű kadetcsoka neki nem paranosol. Amikor ez **Marjalaky** fülebe jutott, kiment a regálebérőkhöz, akik felelősségre vont és arculította. S látván, hogy a bántalmazott támadásra készül, kardjához kapott, de a csendőrök közbeleléptek s **Fleischer**et leszurással fenyegették ha meg mer mozdulni. A tiszhelyettes ezután az esetet bejelentette fő-lőttes hatóságánál s a kiküldött hadbíró előtt **Fleischer** azt vallotta, hogy ő nyomban visszautította a tiszhelyestest. Mivel pedig a tiszhelyettes ezt az állítólagos tettleges sértést rögtön nem torolta meg fegyverrel, megindították ellene a fegyelmi eljárást, melynek során a kihallgatott tanuk egyértelműleg vallották, hogy **Fleischer** nem bántalmazta **Marjalaky**t. A szegedi törvényszék nyilvános beszéletsértés és nyilvános rágalmazás miatt kéténapos fogházra és négy száz korona pénzbüntetésre ítélte **Fleischer** Odónt, de az ottani tábla oszpán beszéletsértést látott és a vádlottat *nyolcnapos fogházra* ítélte. A Kuria színeti tanósa ma **Nedeczky Odón** bíró előadása után, *székely* Ferenc koronabíró indítványára, hatóság előtti rágalmazást állapított meg s **Fleischer**et az alapon *egy hónapi fogházra* ítélte.

§§ **Humberték semmisségi panasza.** Párisból táviratozzák: **Humbert** Frigyes és felesége mégis elszánták magukat, hogy aláírják a semmisségi kérvényt. Ha a semmitőtészék valami formahiba miatt megsemmisíti az ítéletet, úgy valamely más franciaországi bíróság újra fogja az ügyet tárgyalni. A **Daurignac** testvérek nem éltek jogorvoslattal.

TÁVIRATOK

Gastein-fürdő, augusztus 26. A belga király e hó 28-án Innsbruckban fog tartózkodni és azután tovább utazik Zürichbe.

Bécs, augusztus 26. A belügyminisztérium a sértesvész behurcolása következtében betiltotta a sértesbehozatalt a *fehérttemplomi, csemei, porjámosi és szombolyai* járásokból.

Düsseldorf, augusztus 26. A *rajnai acélgyárak* felügyelő tanácsa elhatározta, hogy az október 28-án tartandó közgyűlésnek 1-8 millió leírás mellett 8%-os osztalék kifizetését fogja javasolni.

Leibach, augusztus 26. A *radmundorfi* járásban fekvő **Birnbauman** a Karavanken vasuti alagút építésénél alkalmazott összes munkások, számszerint 1600-an, sztrájkba léptek, mert a vasuti vállalat megtagadta a nyolcórás munkaidőt. A rendet eddig nem zavarták meg.

New-York, augusztus 26. *Venezuela* tárgyalásokat folytat a párisi bankkal a 258 millió franknyi összes adósság egyesítése tárgyában. A hitelezőknek oimleteik névértékének kétötödét és 5-42% kamatot kínálnak és az egész adósságot 50 év alatt törlesztének.

Sassari, augusztus 26. Az *anilai erdő* tegnap éjjel óta lángokban áll. Eddig 800 hektár erdő pusztult el és attól lehet tartani, hogy a tűz az egész erdőt elharapítja. Katonaszógot küldtek a helyszínére.

A Hüssener-ügy.

Berlin, augusztus 26. A birodalmi katonai törvényszék ma tárgyalta a revíziót **Hüssener** tengerész-zászlós ügyében, akit a főhadbírósg egy katoná megölése miatt kétévi és kétnapi várfogságra ítélte. A birodalmi katonai törvényszék megsemmisítette az ítéletet és az ügyet újból való tárgyalás végett visszaküldte a főhadbírósgához.

A francia kulturharo.

Páris, augusztus 26. **Tourinax** nancyi püspök **Meulthe** et **Mozeille**-megye prefektusához levelet intézett, amelyben kijelenti, hogy a francia kormányznak egyáltalában nincs joga megtiltani a püspököknek, hogy egyházmegyéjük papjait megválaszassák. A püspök bejelenti, hogy az államtanácsához fog fordulni, és panaszkodik, hogy a francia törvény nem engedi meg a püspököknek, hogy a miniszterelnököt személyesen bíróság elé idézzék.

A háborgó Vezuv.

Nápoly, augusztus 26. Ma délelőtt megnyitott az 1100 méter magasságban fekvő kráter, amely 1895-ben működött, és jelentékes mennyiségű lávát vezet ki, amely rövid idő alatt 400 méternyi területen folyt le és vagy 850 méternyire megközelítette a drótkötélvasut pályaudvarát. A lávanyag nagyszzerű volt. A láva lefolyása egyre tart. Óránként 200 méternyire folyik. Eddig nincs veszedelem. A Vezuvval szomszédos községek lakossága nagy izgatottságban van. A hatóságok intézkedéseket tettek a nyugalom fenntartására.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, augusztus 26. (A *Budapesti Napló* telefon-jelentése.) Eladatott: *Buza* tiszavidéki régi 8.30-8.60, u. 8.20-8.40, u. marosi 8.10-8.30, bánáti 7.66-8.05, marchfeldi 7.50-7.85. *Rozs:* tót felvidéki 6.50-6.66, pestmegyei 6.50-6.75, déli vasutmenti 6.45-6.60. *Arpa:* morvaországi 7.15-9.-, marchfeldi 6.85-7.35, középdunai állomásokról 6.50-7.40. *Tengeri* 6.60-6.75. *Zab:* magyar 6.10-6.50, válogatott 6.75, u. 6.-6.15 K.

New-York, augusztus 26. (Terményárfakészlet.) *Zárirat.* Gyapot: *New-Yorkban* helyben 12.75 (12.75) augusztusra 12.29 (12.25), *Novemberre* 10.26 (10.28). *New-Orleansban* helyben 12.5/8 (12.5/8). - *Petroleum:* *Stand white* *New-Yorkban* 8.55 (8.55), *Stand white* *Philadelphianban* 8.50 (8.50). *Raffined in Cases* 10.50 (10.50). *Credit* *Balances* *at Oil City* 1.56 (1.56). - *Zsír:* *Western steam* 8.10 (8.25). *Rohe és Brothers* 8.25 (8.40). - *Tengeri* irányzata tartott. - *Aug-ra* —, —, —, —, — *Szept-re* 57.5/8 (57.5/8). - *Dec-re* 57.5/8 (57.5/8). - *Buza* irányzata tartott. *Piros őszi helyben* 87.5/8 (86.5/8). - *Aug-ra* —, —, —, —, — *Szept-re* 87.5/8 (86.5/8). - *Dec-re* 87.5/8 (86.5/8). - *Máj-ra* 88.5/8 (88.5/8). - *Gabona* szállítási díja *Liverpoolba* 1.5/8 (1.5/8). - *Kávét* *air Rio T. sz.* 5.5/8 (5.5/8). - *Aug-ra* 3.70 (3.70). *Nov-re* 3.90 (3.90). - *Liszt:* *Spring* *wheat* *clears* 3.80 (3.75). *Chukor:* 3.5/8 (—, —, —, —, —, —). *On:* 23.70-23.85 (23.80-23.90). *Béz:* 13.75-13.87 (13.75-14.-). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, augusztus 26. (Terményárfakészlet.) *Zárirat.* *Buza* irányzata tartott. *Augusztusra* —, —, —, —, — *Szept-re* 80.5/8 (79.5/8). - *Tengeri* irányzata tartott. - *Aug-ra* 50.5/8 (50.5/8). - *Zsír:* *Szept-re* 8.20 (8.20). *Dec-re* 7.62 (7.60). - *Sealonna short clear* 8.81 (8.81). - *Sertésus:* *Szept-re* 12.65 (12.65). - (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

SPORT

*, **Budapesti löversenyek.** A *Budapesti díj és Augustusi-handikap* a holnapi program főszámai. A Budapesti díjban **Elpenor** és **Csepess** a legjobbak, az augustusi handikapban **Babatündért** ajánljuk. Jelöltjeink:

- I. *Alesia.*
- II. *Kegyenc-Sárkány.*
- III. *Springer-ist - Cipész.*
- IV. *Babatünder - Jüvöre.*
- V. *Muzi - Mámor.*
- VI. *Rotter Bon - Ortrud.*
- VII. *Tud.*

Nyilttér.

Dr. SZEGŐ KÁLMÁN

szanatóriuma és vizgyógyítóintézete

Abbaziában. Közvetlen a tengerparton, saját szabadfürdővel. Csaklóknek, a tanuló ifjuságnak és gyermeköknek legalkalmasabb nyári üdülőhelye. Gyermekmeket 6 éven felül kíséret nélkül is felvételeknek.

SCHMIDTHAUER-féle

IGMANDI KESERŰVIZ

SZEKREKEDES ELLEN
A FELKORR LEGHIVALÓSBÓL
TERMÉSZETES GYÓGYSZER

Kapható gyógyszerárban
és ásványvíz üdülőhelyeken.

Mannheimi Biztosító-Társaság

VI. Gyár-utca 7, Telefon 23-23.

Elvállal olcsón és a legelőnyösebb feltételek mellett:
I. Egyénekenkénti és csoportos **balcsot-biztosításokat.**

II. **Szavatossági biztosításokat,** gyárosok, iparosok, háztulajdonosok stb.-től.

III. **Betörés** elleni biztosításokat.
IV. Mindennemű szállítmány és értékbiztosításokat.

Részletes prospektusok kivanatra szolgáltatnak. **Helyben üzletszerzők, vidéken ügynökök keresetnek.**

Goldberger J. Henrik saját, valamint gyermekei és nagyszámú rokonai nevében megtört szívvel jelenti, hogy hőn szeretett neje, a legjobb anyja és rokon

GOLDBERGER J. HENRIK-né

szül. Löwenstein Berta

1903. augusztus hó 24-én, életének 39-ik s boldog házasságának 22-ik évében, a Mindenható kiszámíthatatlan akaratában, rövid szenvedés után jobblétre szenderült.

A drága halott földi maradványai 1903. augusztus 27-én d. u. 3 órakor foggnak a rákos-keresztúri új izr. sírkert halottas házából örök nyugalomra tétetni.

Budapesten, 1903. augusztus hó 27-én.

Békel poraira! Áldás emlékére!
Löwenstein Bertalan Donáth Jenő
apja. veje.
Jenő, Donáth Irén, Olga, Ilona, Zsiga, Gizika
gyermekei.

Löwenstein József Goldberger S. G.-né
Löwenstein Leó szül. Winter Antonia
Dembitz Józsefné
Erdensohn Gyuláné szül. Goldberger Fanny
szül. Löwenstein Róza Neugebauer Józsefné
Rokenstein Simonné szül. Goldberger Emma
szül. Löwenstein Riza szül. Schiller Irma
testvérek.
Goldberger S. G. Rokenstein Simon
Goldberger Dávid Dembitz József
Erdensohn Gyula Neugebauer József
sógorok.
Lövinger Józsefné szül. Wiesen Róza sógornő.
Köszörmök mellőzésre kéretlik.

(Az e rovat alatt közlöttnelnek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

KÜLÖNFÉLÉK

Örökre.

(Kuh Emil.)

A lány nagyon szerette a legényt, Földözött mindent szerelméért.

Kiolvásá szeméből, mi a vágya, Ót boldogítani jött csak a világra.

De boldogságban állt telt el egy hold, A lányka egy bús este megholt.

Egyet akart még szólni bucsúóra, De már késő volt... már lejárt az óra.

Az ifjú még sokáig élt imitten, Sok része volt örömben és keservben,

De végre is megjött, s reálhelte Csókját a zord halál. Elszállt a lelke.

S amikor megnyit néki a menyország, Bejárta búsan a lelkek csoportját.

Egyszerre csak a lány feléje megy, S még földi hangon így szól: „Ne feledj!”

E szókkal akart válni a kedvestül, — S elhozta az örökléten keresztül.

Fehér Jenő.

+ **A kínai nők mozgalmá.** A felkelő nap országában is kezd már tért hódítani a feminizmus, a kínai nők is kezdenek mozgolódni, az európai asszonyok példája után indulva. **Hang-Csu**-ban értekezlet tartottak nemrég a nők, ami később kivül óriás esemény Kínában. Az értekezlet a leánygyermek lábában Kínában szokások megosonkításával foglalkozott és ezt az ősi szokást az asszonyokra nézve méltatlannak s az egészségtükre károsnak bélyegzték. Öreg asszonyok, fiatal hölgyek, özvegyek és leányok voltak jelen az értekezleten. Többen megindító szavakkal esetenként azokat a szenvedéseket és kényelmetlenségeket, amelyeket az asszonyoknak a lábosonkítás ósdi szokása miatt szenvedniük kell. Más női szónokok viszont európai nők képeit mutatták föl, akiknek természetes lábuk van s rámutattak arra, mennyivel bájosabb és szeretetreméltóbb kívánnyt nyújtanak ezek. Végül néhány fiatal leány kínai költők versei szavaltá, amelyekben ezek csufnak mondják a láb megosonkítását, és hangulyozzák, hogy a kínai asszony legszébb lehetne az egész világon, ha ép lábakkal járhatna-kelhetne. Az értekezlet lelkesedéssel hallgatta mindezeket s végezetül egészen a náunk divó mintára határozatot hozott, amely e barbár szokás megszüntetését követeli.

